

ONDERZOEK DOOR
HEMBYSE ARCHEOLOGIE :
Anzegem, Ellendedreef

Voorliggend document is een:

Historisch/archeologisch onderzoek	☐
Verslag van resultaten (archeologienota of nota)	☒
Aanvraag toelating vooronderzoek	☐
Aanvraag onderzoek i.k.v. wetenschappelijke vraagstelling	☐
Programma van Maatregelen (archeologienota of nota)	☐
Archeologierapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Eindrapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Privacyfiche (enkel AOE)	☐
Ander:	☐

INHOUDSOPGAVE

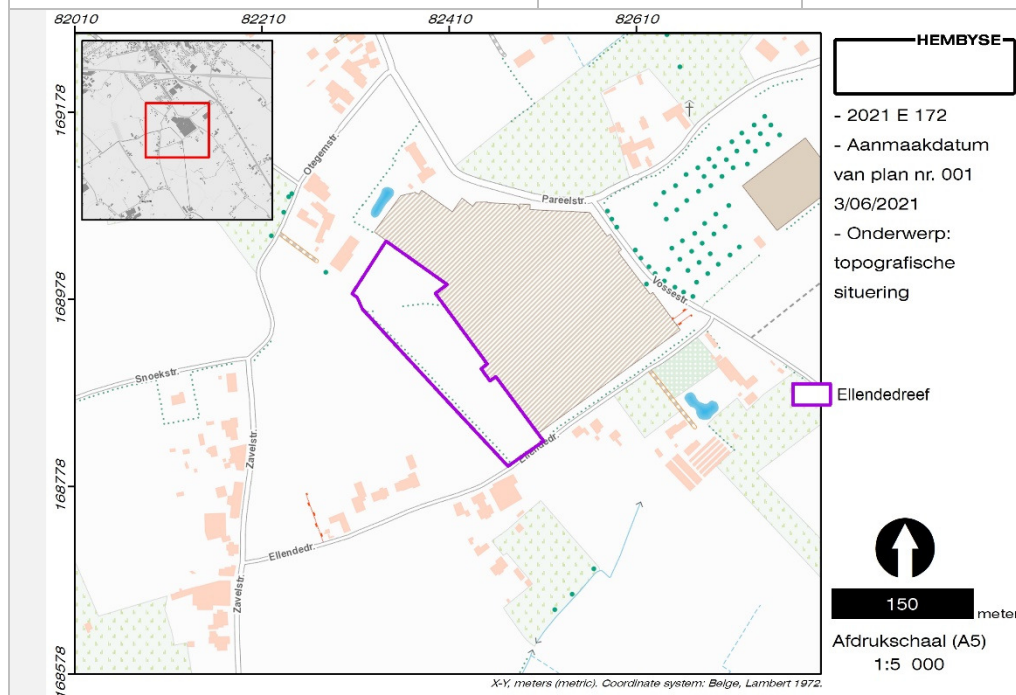
1	Administratieve fiche.....	4
1.1	Situering van het onderzoeksgebied.....	4
1.2	Projectcodes of ID nummers.....	6
1.3	Betrokken actoren.....	6
1.4	Bewaring van de data	7
2	Staat van het onderzoeksgebied	9
2.1	Afbakening	9
2.2	Geplande toestand.....	10
2.2.1	Originele gewestplan	11
2.2.2	RUP/PRUP/BPA ?	12
2.2.3	Beschrijving geplande werken.....	12
2.2.3.1	Algemene beschrijving.....	12
2.2.3.2	Impact van de geplande werken	13
2.3	Bestaande toestand.....	13
2.3.1	Gekarteerd landgebruik.....	14
2.3.2	Gekarteerde bodembedekking.....	15
2.3.3	Plaatsbezoek	16
2.4	Het archeologietraject.....	19
2.4.1	Beslissingsboom	19
2.4.2	Onderzoeksopdracht.....	20
3	Landschappelijke ligging.....	22
3.1	Algemeen.....	22
3.2	Traditionele landschappenkaart.....	22
3.3	Hydrologie	24
3.4	Topografie	25
3.4.1	DHMVII, 2013-2015	25
3.4.2	Hoogteprofiel	29
3.4.3	Hillshade	31
3.5	Erosiegevoeligheid	32
3.5.1	Potentiële erosiegevoeligheid per perceel.....	33
3.5.2	Afgeleide erosiegevoeligheidskaart.....	34
4	Aardkundige situering	36
4.1	Vraagstelling	36
4.2	Geologie en sedimentologie van het onderzoeksgebied	36
4.2.1	Uitgangspunt	36
4.2.2	Geologisch 3D-model.....	38
4.2.3	Sedimenten uit het Tertiair	39
4.2.4	Sedimenten uit het Quartair	40

4.3	Bodemkundige situering	43
4.3.1	Bodemkaart van België	43
4.3.2	WRB Soil Units.....	46
4.4	Controle van de data.....	47
4.4.1	Referentieprofielen (DOV)	48
4.4.2	Gekende boringen in de DOV	48
4.4.3	Controleboringen	48
5	Historische en archeologische data.....	49
5.1	Archeologische data	49
5.1.1	Centrale Archeologische Inventaris	49
5.1.2	Bekrachtigde archeologienota's.....	51
5.2	Historische data	53
5.3	Kaarten en luchtfoto's	54
5.3.1	Kaart van Villaret (1745-1748)	54
5.3.2	Atlas van Ferraris (1777)	55
5.3.3	Popp-kaarten (1830 – 1842)	56
5.3.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	57
5.3.5	Vandermaelen kaarten (1846-1854).....	58
5.3.6	Topografische kaart NGI, 1873	59
5.3.7	Topografische kaart NGI, 1969	60
5.3.8	Orthofoto uit 1971	61
5.3.9	Orthofoto uit 1990.....	63
5.3.10	Orthofoto uit 2003	64
5.3.11	Orthofoto uit 2007	66
5.3.12	Orthofoto uit 2012	66
5.3.13	Orthofoto uit 2019	68
6	Dataset en waardering	69
6.1	Bestaande data.....	69
6.2	Ontbrekende data	71
6.3	Waardering	72
7	Literatuuroverzicht	74
7.1	Naslagwerken	74
7.2	Online bronnen	75
8	Lijst van figuren	76

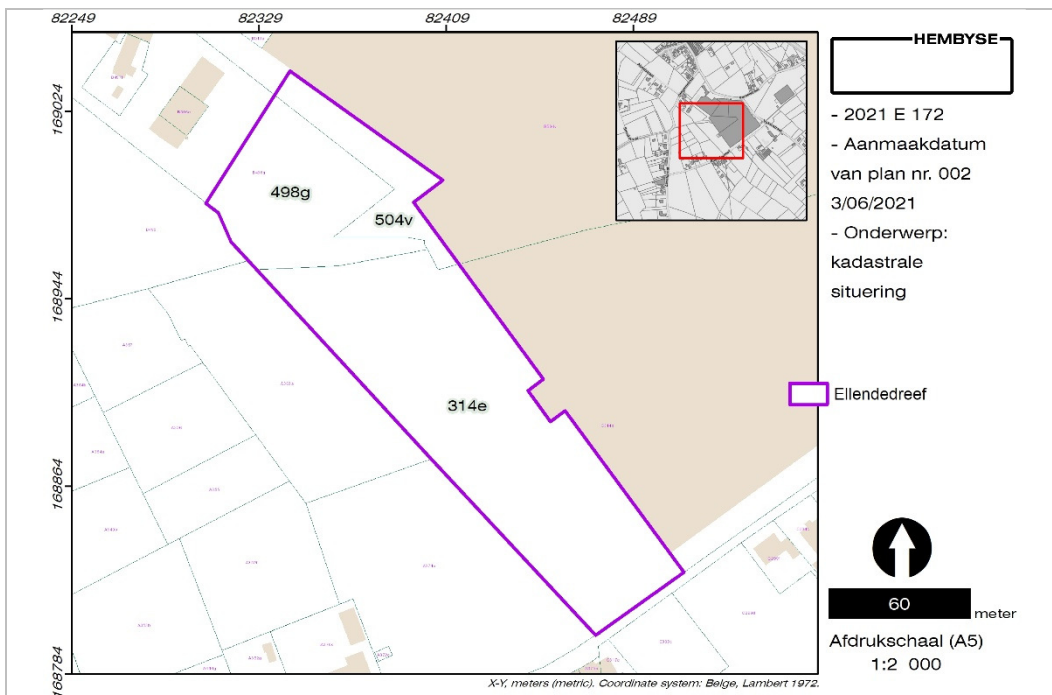
1 Administratieve fiche

1.1 Situering van het onderzoeksgebied

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Anzegem	
Deelgemeente	Vichte, Ingooigem	
Straat en straatnummer	Ellendedreef zn.	
Lambert 72-coördinaten	N	X: 82341,747/Y: 169041,231
	Z	X: 82472,473/Y: 168800,405
Oppervlakte	16121,55 m ²	1,61 ha
Oppervlakte bodemingreep	5600 m ²	0,56 ha

Kadastrale situering	Afdeling	Anzegem 6/Vichte
	Sectie	B
	Percelen	498g (partim); 504v (partim)
	Afdeling	Anzegem 3/Ingooigem
	Sectie	C
	Percelen	314e (partim)

	
Datum van toekenning van de onderzoeksoopdracht aan Hembyse BV	5 mei 2021
Situering van de opdracht binnen het archeologietraject	Archeologienota
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.
Opgemaakt volgens :	De Code van Goede Praktijk (hierna: CGP) voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en voor het gebruik van metaaldetectoren, werd op 11 december 2015 door de bevoegde minister vastgesteld. Sinds 1 april 2016 vervangt de Code van Goede Praktijk definitief de archeologische Minimumnormen. Sinds 1 april 2019 geldt versie 4.0 van de Code.
Duur van de opdracht	5 werkdagen
Kostprijs van de opdracht (enkel zichtbaar in privacyfiche)	

1.2 Projectcodes of ID nummers

	Projectcode	ID nummer
Bureaustudie	2021 E 172	
Landschappelijke boringen		
Verkennde boringen		
Waarderende boringen		
Prospectie met ingreep in de bodem		
Opgraving		
Interne projectsigle Hembyse BV	ANZ-ELL	

1.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse BV (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
Veldwerkleider	Bart De Smaele	
Assistent-archeoloog/archeologen		
Aardkundige, assistent-aardkundige	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Conservator		
Natuurwetenschapper		
Geofysicus		
Materiaaldeskundige		
Fysisch-antropoloog		
Andere (regio)specialisten		
Initiatiefnemer (enkel zichtbaar in de privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	☒
	Publiekrechtelijk	☐

Omgevingsvergunning:	Verkaveling van gronden (verkaveling)	☐
	Verkaveling van gronden (afsplitsing)	☐
	Stedenbouwkundige handelingen (slopen)	☐
	Stedenbouwkundige handelingen (bouwen)	☒
Bevoegde overheid	Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed	
	Werkgebied WA1	

1.4 Bewaring van de data

7

Plaats en jaar van uitgave	Gentbrugge, 2021
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	179
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2021. <i>Archeologienota naar aanleiding van de aanleg van een parking ter hoogte van de Ellendedreef te Anzegem</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 179, Gentbrugge.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (enkel zichtbaar in de privacyfiche)	

Bewaring	archeologisch	n.v.t.
ensemble		
Gebruiker van het archeologisch	ensemble	n.v.t.
Bevoegde IOED/OEGemeente		IOED Leiedal
Bevoegd	Onroerend	Trezoor
Erfgoeddepot	(definitieve	
bewaarplaats	van	
het	archeologisch ensemble)	

2 Staat van het onderzoeksgebied

2.1 Afbakening

Na het toekennen van de uitvoering van de onderzoeksopdracht aan Hembyse Archeologie is de eerste stap het bepalen van de exacte afbakening waarbinnen het desbetreffende onderzoek dient te worden uitgevoerd. De cartografische weergave daarvan kan worden teruggevonden in de administratieve fiche. De werkelijke staat (niet alleen stoffelijk, maar ook wat betreft eigendom, pachtovereenkomsten, uitvoeringstermijnen, financiële implicaties, enz.) van het onderzoeksgebied is immers één van de parameters op basis waarvan het correcte archeologietraject wordt bepaald (zie verder).

Het onderzoeksgebied is een (op kaart) afgebakend geheel, waarbij de afbakening op basis van een aantal parameters gebeurd is. Het onderzoek spitst zich toe op alle data binnen dit afgebakende geheel, maar in functie van de specifieke data-assessment (bijvoorbeeld landschappelijke of historische data) worden ook gegevens buiten dit geheel in rekening gebracht.

Het onderzoeksgebied is middels een polygoon (shapefile: *.shp-bestandsformaat, opgemaakt het GIS-platform ArcGIS), afgebakend op basis van de kadastrale kaart en/of het GRB, tenzij anders beschreven.

9

Terminologie: het is belangrijk om te weten dat:

- het “onderzoeksgebied” is het specifieke geheel binnen deze afbakening.
- de “onderzoekszone” is het ruimere regionale kader waarbinnen data ingezameld wordt, dit kader varieert van onderzoeksgebied tot onderzoeksgebied.
- het “projectgebied” is het deel van het “onderzoeksgebied” waarbinnen de initiatiefnemer de geplande werken wil laten plaatsvinden.

Deze terminologie wordt niet gespecificeerd in de CGP en is dus niet bindend.

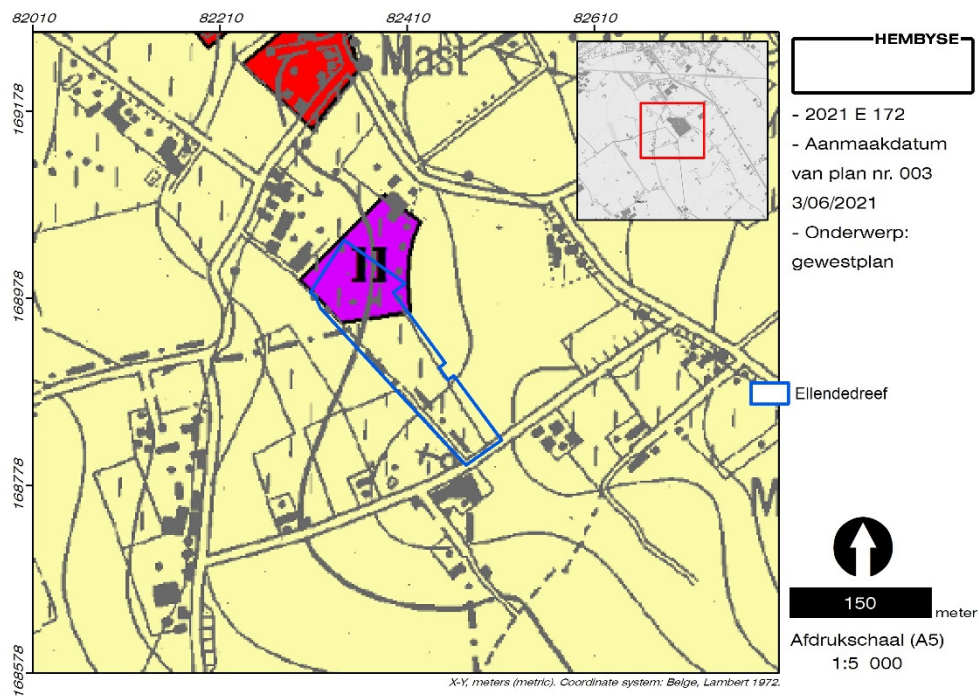
2.2 Geplande toestand

Binnen dit afgebakende onderzoeksgebied wordt een nieuwe ontwikkeling gepland, die gebonden is aan een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden of voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen. De mogelijkheden tot ontwikkeling van een welbepaald gebied zijn beperkt door de ruimtelijke verordenende plannen, die vanaf de jaren 1960 van de 20^e eeuw opgemaakt zijn om de ongebreidelde aanwas van gebouwen en de inname van de open ruimte te structureren.

In 1962 werd via de "Wet op de Stedebouw" beslist tot de opmaak van een nationaal plan, streekplannen en gewestplannen. De gewestplannen zouden waar nodig aangepast en verder gedetailleerd kunnen worden door algemene plannen van aanleg (APA) en bijzondere plannen van aanleg (BPA). Er werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen en hoewel meestal wordt gesproken over "het gewestplan", bestaat het in realiteit dus uit verschillende deelplannen, die elk afzonderlijk werden goedgekeurd tussen 1976 en 1980.

2.2.1 Originele gewestplan

De gemeente Anzegem valt binnen het origineel gewestplan Kortrijk uit 1977. Het grootste deel van het onderzoeksgebied bevindt zich volgens dat gewestplan binnen agrarisch gebied. Het noordelijke deel wordt gekarteerd als een zone voor milieubelastende industrieën.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.

Het gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van ruimtelijke en provinciale uitvoeringsplannen en bijzondere plannen van aanleg.

2.2.2

RUP/PRUP/BPA ?

Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschallig niveau. In het verleden werden bestemmingsplannen aangemaakt om het oude gewestplan te verfijnen. Het huidige onderzoeksgebied is echter niet opgenomen in een jonger plan wat betreft de ruimtelijke ordening waardoor de bestemming niet gewijzigd is.

2.2.3

Beschrijving geplande werken

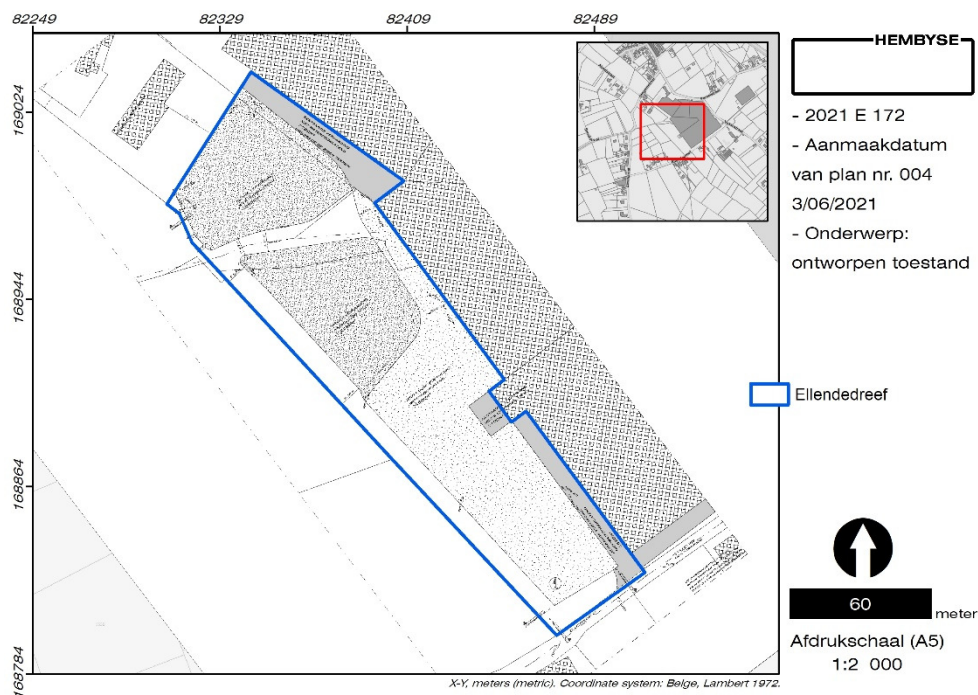
2.2.3.1

Algemene beschrijving

Binnen het kader van de ruimtelijke bestemming van het onderzoeksgebied wenst de initiatiefnemer (zie privacyfiche, enkel te raadplegen door het Agentschap Onroerend Erfgoed, nvdr.) het braakliggende terrein te benutten voor de uitbreiding van de bestaande parkeerzone. De geplande werkzaamheden behelzen bijgevolg:

- Afgraven van de bestaande ophoging
- Aanleg van een waterdoorlatende verharding in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied
- Bestaande verharding blijft behouden

12

Figuur 2. Inplantingsplan ontwerp toestand.

Voor meer gedetailleerde plannen en snedes wordt verwezen naar de bijlagen van deze archeologienota.

Deze geplande werken maken de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk.

2.2.3.2 Impact van de geplande werken

De geplande aanleg van een nieuwe verharding heeft een nefaste impact op de bodem in het desbetreffende gebied (cf. infra). Het archeologisch kennispotentieel van het gebied dient te worden bepaald, aangezien de verstoring van de bodem ook een verstoring van de daarin mogelijk aanwezige archeologische resten met zich meebrengt.

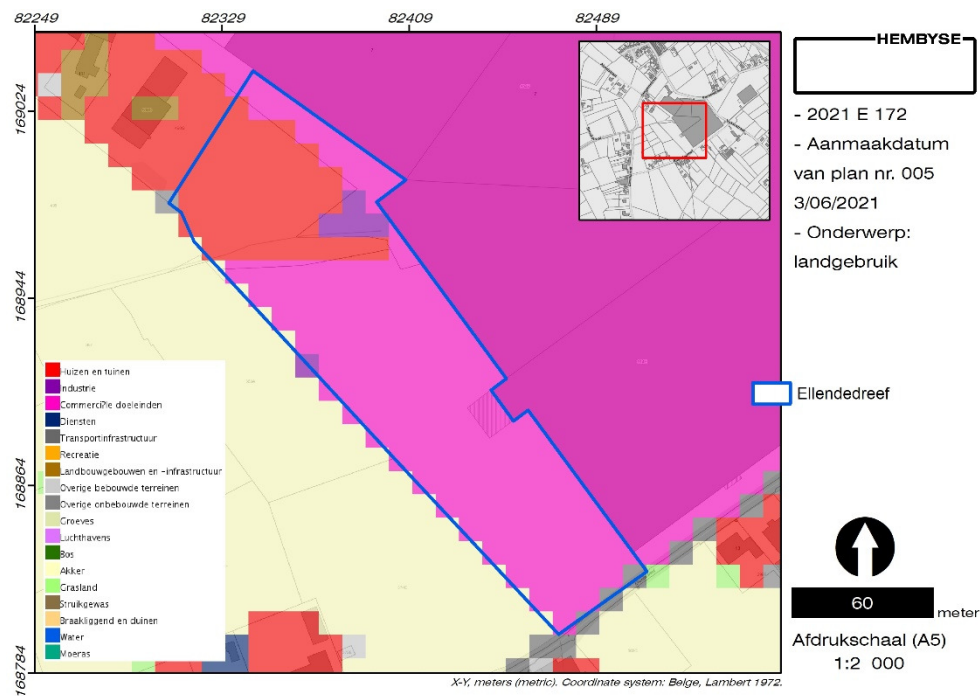
Er is sprake van een nieuwe verharding van 5600m², wat overeenkomt met een geplande bodemingreep van 34% van het onderzoeksgebied.

2.3 Bestaande toestand

De gekarteerde bestaande toestand van het onderzoeksgebied is niet alleen een vereist onderdeel van de archeologienota, maar is ook het uitgangspunt voor het bepalen van het correcte archeologietraject. De stoffelijke eigenschappen van het onderzoeksgebied bepalen de meerdere of mindere mate waarin een volledig archeologisch onderzoek mogelijk is. Om de bestaande toestand vast te stellen, dient in eerste instantie kaartmateriaal te worden geraadpleegd, maar indien mogelijk ook het afstappen van het terrein te worden uitgevoerd.

2.3.1 Gekarteerd landgebruik

De huidige stoffelijke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige (meest recente kartering is 2016) bodemgebruik op het archeologietraject ?

Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als een zone voor “commerciële doeleinden”. De kartering van het noordelijke deel (“huizen en tuinen”) houdt verband met de aanwezigheid van een hoevecomplex ten noordwesten.

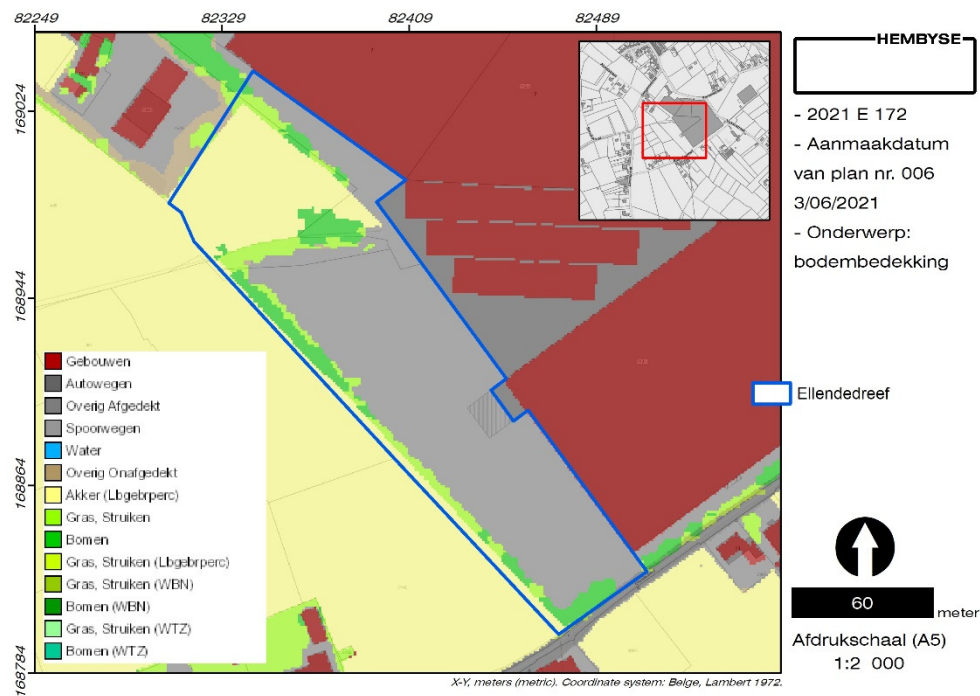
De impact op het archeologietraject is dat het gebied niet beschikbaar zou zijn voor een archeologisch vooronderzoek, er is sprake van een aanzienlijke ophoging en een verharding. Het gebied is dus niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject, indien zou blijken dat veldwerken noodzakelijk zijn.

Dit gekarteerde landgebruik komt overigens volledig terug op de bodembedekkingskaart voor Vlaanderen.

2.3.2

Gekarteerde bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de 21^e-eeuwse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier. Deze kaart geeft weer op welke manier de bodem (zie §Aardkundige situering) afgedekt is.

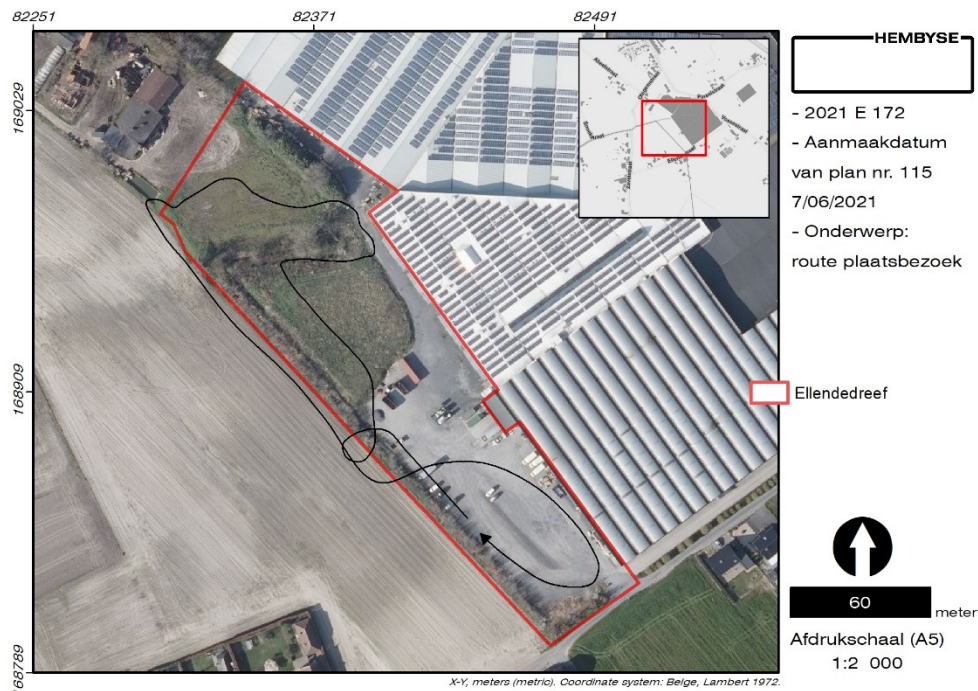
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als “overig afgedekt”. Het noordelijke deel staat ingekleurd als akkerland en wordt van de verharde zones gescheiden middels gras, struiken en bomen. Dit blijkt echter niet volledig met de realiteit overeen te komen.

2.3.3

Plaatsbezoek

Op 26 mei 2021 werd een plaatsbezoek (zie bijlage voor alle foto's van het plaatsbezoek) op de site uitgevoerd, met als doel een controle van de gekarteerde structuren binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 5. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto.

Het onderzoeksgebied kon worden betreden via de parking aan de Ellendedreef. Deze parking wordt afgebakend door de gebouwen van de interieurwinkel enerzijds en een verwilde haag anderzijds. Langs deze haag bevindt zich een lage talud (circa 50-70) cm, die tot doel heeft als “vangberg” te dienen voor voertuigen die de parking gebruiken. De individuele parkeerplaatsen worden afgebakend middels T-vormige betonblokken, die evenwel goeddeels overwoekerd zijn. Het zal dus de bedoeling geweest zijn de parking te gebruiken voor publiek, maar dit gebeurt ogenschijnlijk slechts zelden.

In noordelijke richting bevindt zich een aantal afvalcontainers waarin versleten meubelen voor recyclage worden bewaard. Verder is er sprake van een manshoge ophoging, die met kruiden verruigd is. Tussen de interieurwinkel en de ophoging loopt een verharde weg tot aan een opslagplaats voor hout.

Figuur 6. Zicht op het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied, genomen van op de ophoging.

De ophoging zelf kijkt uit over een naamloze beek die door het gebied loopt, waarvan de oevers met wilgen en zwarte elzen zijn begroeid. De oevers zijn versterkt met beton, maar zijn voorts volledig verruigd.

17

Figuur 7. Zicht op de plaats waar de beek overgaat in het belendende akkerland, waar de beek ingebuisd is. Bemerk de ophoging.

In het noordwestelijke deel van het gebied daalt de ophoging zachter en gaat deze over in een nogal verwaarloosd achtererf van de hoeve in de Otegemstraat. De helling van de ophoging wordt voornamelijk gebruikt

voor het dumpen van troep, zoals verrotte aardappelen en afgedankte fruitkatten.

Figuur 8. Zicht op de overgang van de talud en de hofstede ten noorden van het onderzoeksgebied.

Het geheel geeft een desolate en verwaarloosde indruk, een herinrichting en een opwaardering van dit deel van de interieurwinkel dringt zich op.

18

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is fysiek niet beschikbaar voor een vooronderzoek in de vorm van boringen en/of proefsleuven.

2.4 Het archeologietraject

2.4.1 Beslissingsboom

Op basis van voorgaande parameters kan het archeologietraject worden bepaald. Dit gebeurt op basis van de “*Beslissingsboom voor verplicht archeologisch onderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen*”. In dit geval zijn de “*Criteria bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen*” van toepassing:

Er is een omgevingsvergunning vereist/met vergunningsplichtige bodemingreep/niet in GGA/niet binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur/niet in beschermde archeologische site/niet in VAZ/perceelsoppervlakte is groter dan 3000m²/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 1000m²/geen bestaande lijninfrastructuur/niet in woon- of recreatiegebied/geen publiekrechtelijke aanvrager/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 5000m²/niet (volledig) in agrarisch gebied...

⇒ **Een archeologienota is noodzakelijk**

De opmaak van de noodzakelijke archeologienota kan ofwel in een regulier, ofwel in een uitgesteld archeologietraject gebeuren.

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek en indien noodzakelijk niet-intrusief vooronderzoek op terrein (terreininspectie, controleboringen, ...).
2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerdere intrusieve vooronderzoeken.

⇒ **De volgende parameter bepaalt het huidige archeologietraject: het te ontwikkelen gebied is grotendeels beschikbaar voor veldwerken, maar de uitvoeringstermijnen laten het veldwerk niet toe en het terrein is dus niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject.**

Op basis hiervan kan de huidige onderzoeksoopdracht worden gedefinieerd.

2.4.2

Onderzoeksopdracht

Op basis van het afgebakende archeologietraject en de situering binnen dit archeologietraject is de huidige opdracht voor de onderzoekers van Hembyse Archeologie het opmaken van:

Bureaustudie/historisch onderzoek	☒
Landschappelijke boringen	☐
Verkenkende en waarderende boringen	☐
Proefput in functie van steentijdsites	☐
Metaaldetectie/geofysisch onderzoek	☐
Veldkartering	☐
Proefsleuven/proefputtenonderzoek	☐
Vlakdekkende opgraving	☐
Andere: controleboringen	☐

Dit onderzoek of de combinatie van onderzoeken is een assessment van data, dat leidt tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied en een confrontatie met de geplande werken, waardoor een programma van maatregelen kan worden opgemaakt.

20

Het bereiken van dit onderzoeksdoel, het genereren van data en het opleveren van de onderzoeksdata, gebeurt strikt volgens het door AOE uitgestippeld methodologisch kader. Het archeologisch onderzoek in zijn geheel, hier benoemd als de “onderzoeksopdracht”, dient te voldoen aan het kader van basisvoorschriften die in de Code van Goede Praktijk (verder: CGP) zijn beschreven. De *“CGP voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren”* wordt gaandeweg aangepast en vernieuwd, waarbij dient te worden vermeld dat in dit dossier gebruikt gemaakt wordt van de vigerende versie van de CGP op het moment van gunning van de opdracht, tenzij anders beschreven.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

1. Kan er op basis van de bestaande dataset bepaald worden of er archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites (“vindplaatsen”) aanwezig zijn ? Zo ja:
2. Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

Zoals altijd is de theorie eenvoudiger dan de praktijk en in die zin is een afwijking op de theorie ook het meest interessante. De CGP document is immers opgesteld om een realistisch werkinstrument te zijn waarop afwijkingen mogelijk moeten zijn. De meeste afwijkingen blijken pas noodzakelijk tijdens de uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem, er moet dus steeds een “speelruimte” tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten echter wel worden gemeld en gemotiveerd.

Zijn er in het huidige onderzoek afwijkingen op de	JA	NEE
CGP noodzakelijk geweest ?	☐	☒
Motiveer indien nodig:		

Opgelet: data die niet relevant zijn voor de waardering van het huidige onderzoeksgebied worden niet in dit dossier opgenomen, tenzij anders vermeld.

3 Landschappelijke ligging

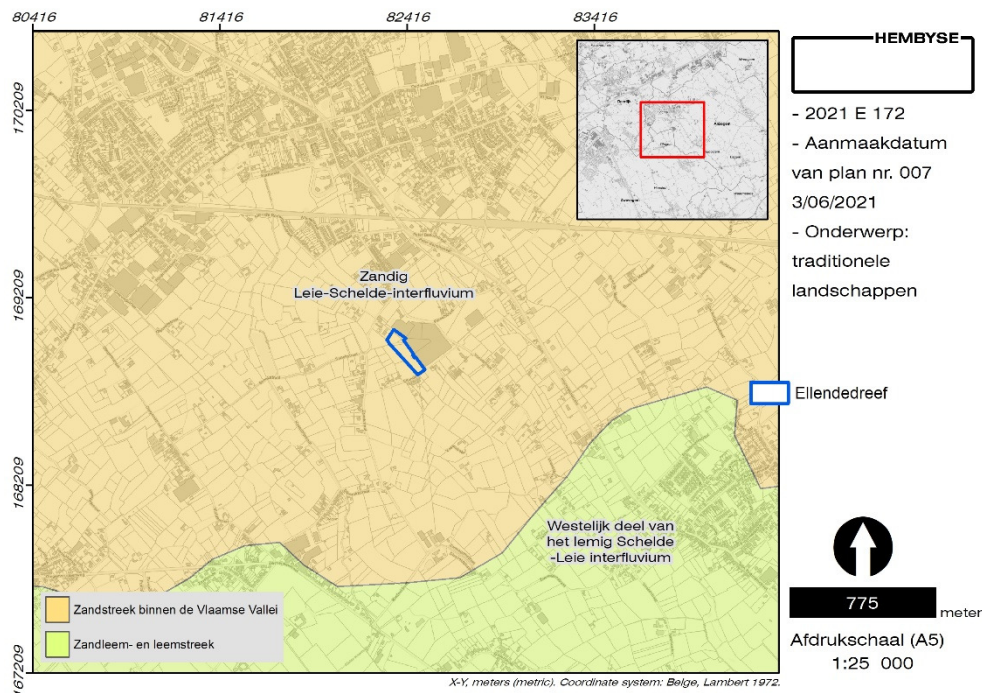
3.1 Algemeen

Het landschap waarbinnen het onderzoeksgebied zich bevindt, is het resultaat van geomorfologische processen. In dit deel van de archeologienota worden de exogene geomorfologische processen belicht, die middels hun onderlinge wisselwerking *een* invloed hebben gehad op de vorming van het landschap en de relatie tot de mens. Hierbij wordt de traditionele landschappenkaart als uitgangspunt genomen, waarna de exogene landschapsvormende processen vanuit hydrologische (water), topografische (reliëf) en erosieve invalshoeken worden belicht. Sedimenten, gesteenten en bodems (voornamelijk glaciale, periglaciale processen) worden belicht in §*Aardkundige situering* van dit dossier.

3.2 Traditionele landschappenkaart¹

Het uitgangspunt voor het assessment van de landschappelijke data is de Traditionele Landschappenkaart. Op deze kaart is het onderzoeksgebied gekarteerd binnen de Vlaamse Zandleem- en Leemstreek, meer bepaald binnen het zogenaamde “Zandig Leie-Schelde interfluvium”, wat neerkomt op het landschap dat tussen deze rivieren geprangd zit.

¹ Antrop, 2002.

Figuur 9. Situering van het onderzoeksgebied op de traditionele landschappenkaart.

Geografisch maakt het deel uit van een groter landschapsgeheel, de zogenaamde Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei. Het traditionele landschap tussen de Leie en de Schelde kenmerkt zich door een vlak interfluvium met langs de valleiranden een uitgesproken microreliëf (de resten van rivierduinen), doorsneden door een sterk verstedelijkt weefsel van bebouwing en infrastructuur. Daardoor zijn de vergezichten nogal schaars en zitten de resten van dit landschap achter hoeken en huizen verscholen. Dit landschap was oorspronkelijk een aaneenschakeling van vlakke hooilanden en meersen (coulissenlandschap), met verspreide bosschages, boerderijen en kleine dorpskernen.

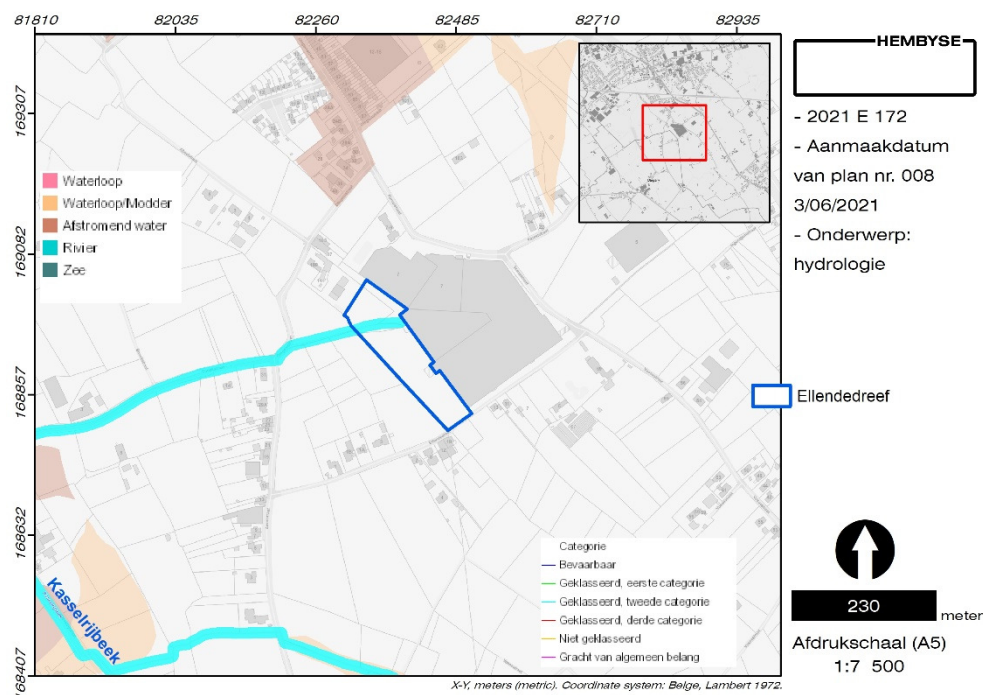
ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van een eertijds zeer rurale omgeving.

3.3 Hydrologie

Het landschap is ten dele het resultaat van de hydrografie en de hydrologie van het land. De hydrologische cyclus beschrijft de weg die het water aflegt door de atmosfeer (in de vorm van waterdamp en wolken), naar de aarde (als neerslag), over en door de bodem (beken, rivieren en grondwater), naar een zee of oceaan en weer terug naar de atmosfeer (door verdamping). Deze cyclus heeft een impact op de waarneming van een gebied door de mens in het verleden.

De huidige hydrologie van het onderzoeksgebied is kenmerkend voor het gebied sinds 1950 en kan niet noodzakelijk naar het verleden geëxtrapoleerd worden.

24

Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de geklasseerde waterlopen en de van nature overstroombare gebieden.

Het onderzoeksgebied lijkt zich vrij hoog in het landschap te bevinden aangezien het zich niet binnen een van nature overstroombare zone bevindt. Wel bevindt zich in het noordelijke deel een naamloze waterloop van tweede categorie die bruusk lijkt aan te vatten ter hoogte van de bestaande bebouwing aan de oostelijke grens van het onderzoeksgebied. Tijdens het plaatsbezoek (cf. supra) kon worden vastgesteld dat deze beek ook aan de westelijke zijde van het onderzoeksgebied lijkt te stoppen: ter hoogte van het belendende akkerland is immers geen beek meer

zichtbaar. Binnen het onderzoeksgebied heeft de beek heden een gebetonneerde oeverbedding.

Op basis van de hydrologische kaarten kan in ieder geval besloten worden dat het gebied ontwaterd wordt in westelijke richting, naar de Kasselrijbeek toe. Deze stroomt in noordelijke richting, alwaar ze uitmondt in de Gaverbeek om vervolgens uit te monden in de Leie.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied wordt doorkruist door een naamloze beek die de heuvelrug in het oosten afwatert richting de Kasselrijbeek en vervolgens naar de Leie.

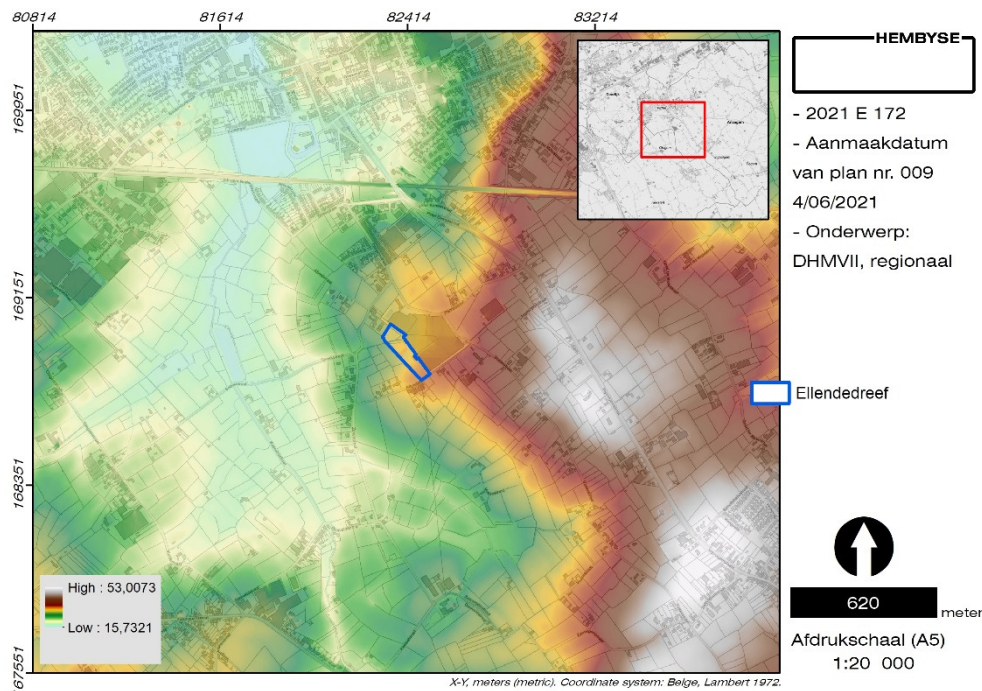
3.4 Topografie

De topografie van een onderzoeksgebied beschrijft de hoogtes van het terrein, de structuren en gebouwen op een terrein, de wegen, enzovoort. Het resultaat is een topografische kaart, die een inzicht geeft in de bovengrondse toestand van het gebied ten tijde van de opmaak van de kaart. In dit hoofdstuk wordt het reliëf van het landschap, de hydrologie en de daaruit vloeiende erosiegevoeligheid besproken. De huidige structuren aan de oppervlakte komen aan bod in § *Staat van het onderzoeksgebied* van de bureaustudie.

25

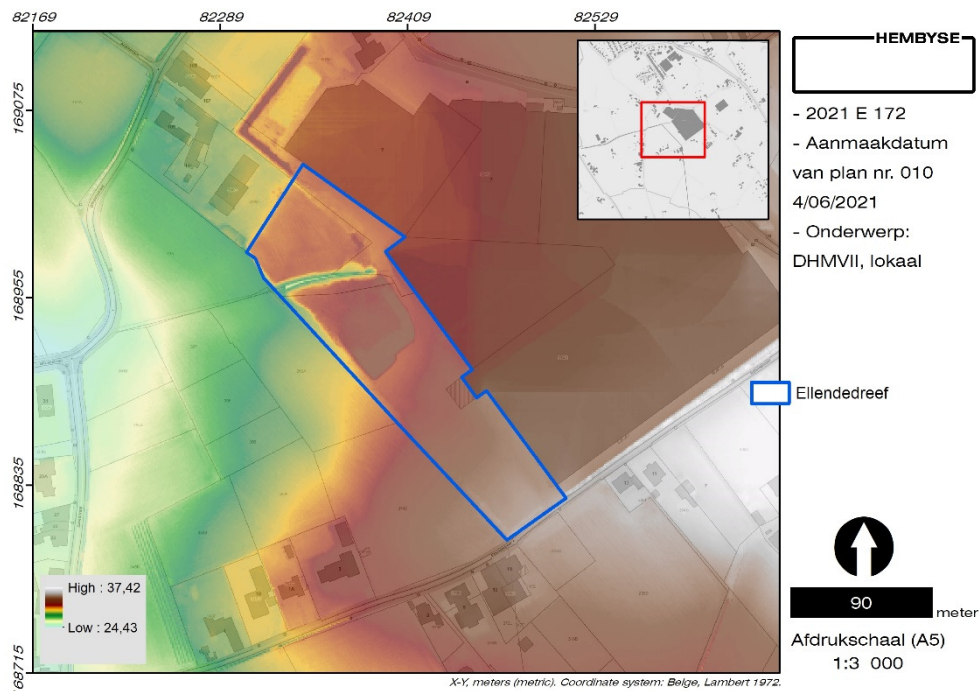
3.4.1 DHMVII, 2013-2015

Voor een gedetailleerde weergave van de topografie wordt in eerste instantie het DHMVII geraadpleegd. Op dit Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, met resolutie van één TAW-waarde (Tweede Algemene Waterpassing) word zichtbaar dat het onderzoeksgebied zich op de flank van een heuvelrug bevindt. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied bevindt zich de Tiegemberg, een getuigenheuvel met een hoogte van 82 meter, die één van de hoogste toppen van het Leie-Schelde interfluvium vormt. Ten westen van het onderzoeksgebied is de vallei van de Kasselrijbeek duidelijk zichtbaar.

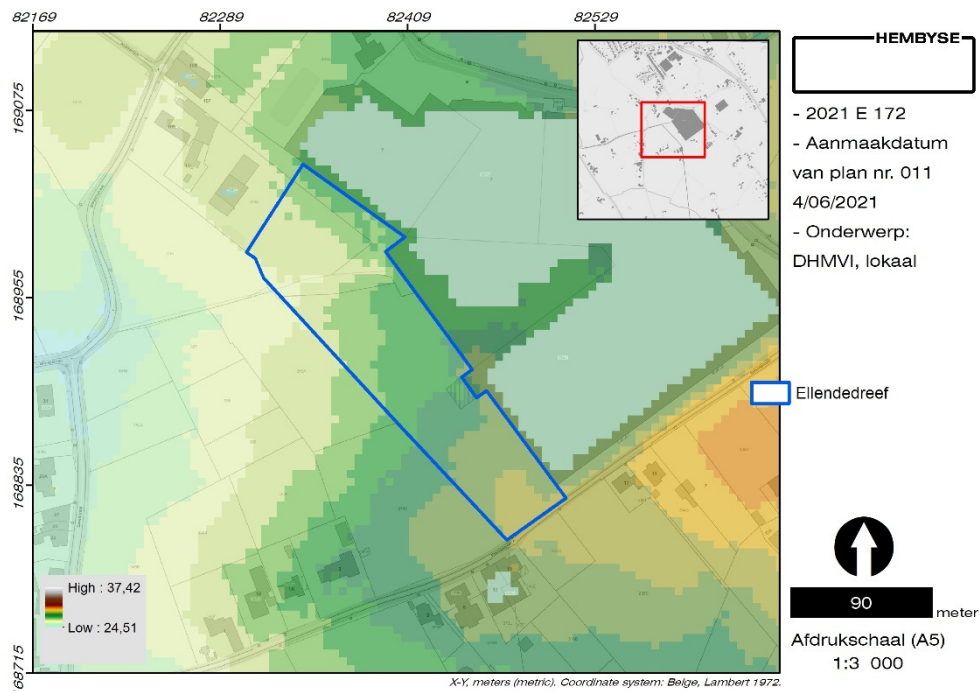
Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.

Op een meer lokale schaal is de topografie van het onderzoeksgebied zelf goed zichtbaar, waarbij de natuurlijke helling van het onderzoeksgebied enkel in het zuidelijke deel bewaard is gebleven. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied lijkt onderhevig te zijn geweest aan (recente) antropogene ingrepen waarbij sprake lijkt te zijn van een ophoging van het terrein, die weliswaar doorsneden wordt door de hoger vermelde naamloze beek.

Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.

Ter vergelijking werd het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen I geraadpleegd (opgesteld tussen 2001 en 2004). Een vergelijking van beide opnames kán immers een indicatie geven over een gewijzigd landgebruik of antropogene bodemingrepen die een impact kunnen hebben op het bestaande bodemarchief. Met betrekking tot het onderzoeksgebied aan de Ellendedreef te Anzegem biedt het opnemen van beide hoogtemodellen een meerwaarde voor een goed begrip van het onderzoeksgebied.

Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVI, DTM 1m.

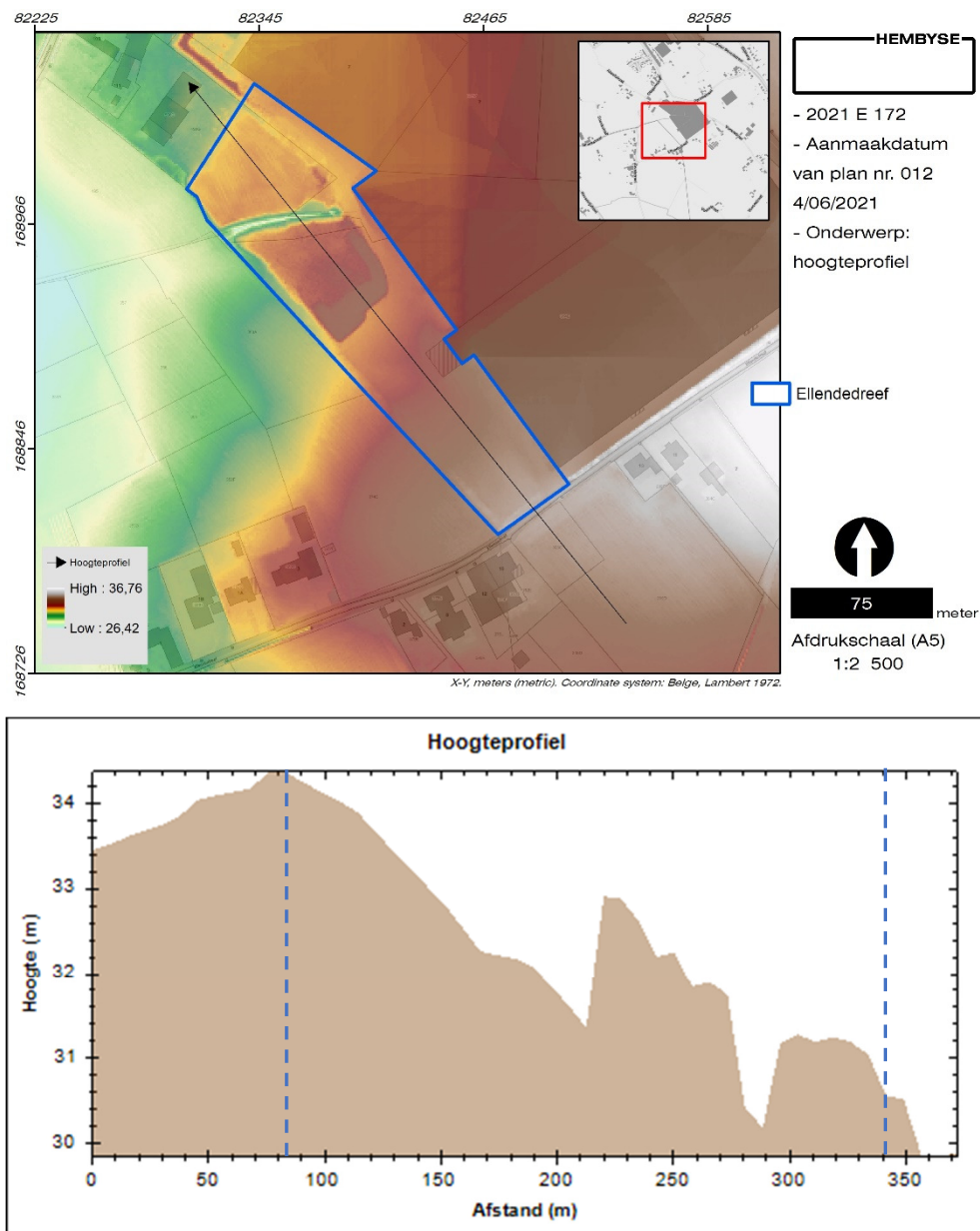
Op het DHMVI is immers de natuurlijke helling binnen het onderzoeksgebied nog zichtbaar. De ophoging van het terrein is bijgevolg een vrij recent gegeven dat gedateerd kan worden tussen 2001-2004 en 2013-2015. Deze topografie is ook op terrein met het blote oog goed herkenbaar (cf. supra, §Plaatsbezoek).

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de flank van een heuvelrug, waarbij de lokale topografie echter duidelijk onderhevig is aan menselijke ingrepen.

3.4.2 Hoogteprofiel

Op basis van de meetdata van het DHMVII kan een hoogteprofiel van het onderzoeksgebied gegenereerd worden. Dit geeft vanuit een andere dimensie een beeld van het hoogteverloop van de site. Er is gekozen voor een transect van zuidoost naar noordwest in de lengte van het onderzoeksgebied, aangezien dit niet alleen de oorspronkelijke helling volgt, maar ook het beste beeld vormt van de ophoging binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m (boven) met aanduiding van het hoogteprofiel. Onder: hoogteprofiel zuidoost-noordwest.

Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van de Ellendedreef op een hoogte van 34,36 meter TAW, waarna het geleidelijk daalt in noordwestelijke richting tot op een hoogte van 31,36 meter TAW. Hier bevindt zich het begin van de ophoging waarbij sprake is van een hoogteverschil van 1,55 meter. De ophoging loopt door tot de noordwestelijke grens van het onderzoeksgebied die zich op een hoogte van 31,28 meter TAW bevindt. Ze wordt doorsneden door de naamloze beek die zich op een hoogte van 30,18 meter TAW bevindt en duidelijk zichtbaar is op zowel het DHMVII als op het hoogteprofiel.

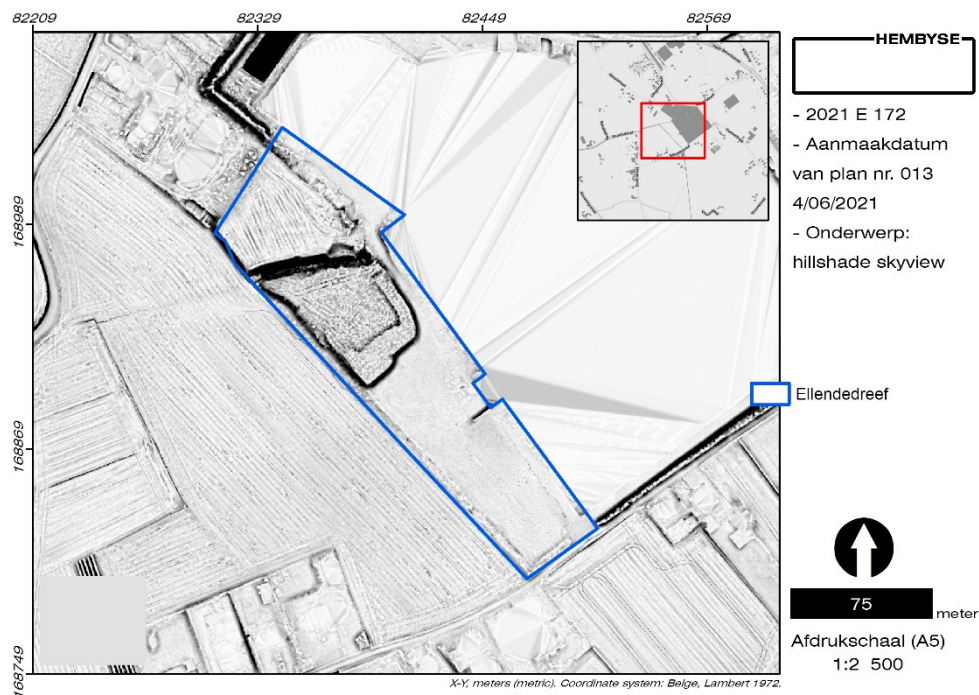
ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Binnen het onderzoeksgebied is een duidelijke ophoging aanwezig waarvan de contour overeenkomt met de zone waarbinnen de geplande werkzaamheden zullen plaatsvinden.

3.4.3

Hillshade

Op de *hillshade*, *skyview* voor het onderzoeksgebied is de voornoemde tweedeling binnen het onderzoeksgebied goed herkenbaar. Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied lijkt vrij egaal te zijn, met uitzondering van een smalle talud op de overgang naar het belendende akkerland enerzijds en de aanwezigheid van laad- en loskades ter hoogte van de uitsprong in het bestaande gebouw.

Figuur 15. Situering van het onderzoeksgebied op de skyview hillshade.

Het noordelijke deel is sterk antropogeen beïnvloed en gescheiden van het zuidelijke deel door een duidelijk herkenbare talud. Tevens is de naamloze beek duidelijk herkenbaar, net als de groenzones rondom deze beek en de groenzone langsheen de bestaande verharding rondom het noordwestelijke deel van het gebouw.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied vertoont een duidelijke ophoging van het terrein.

3.5 Erosiegevoeligheid

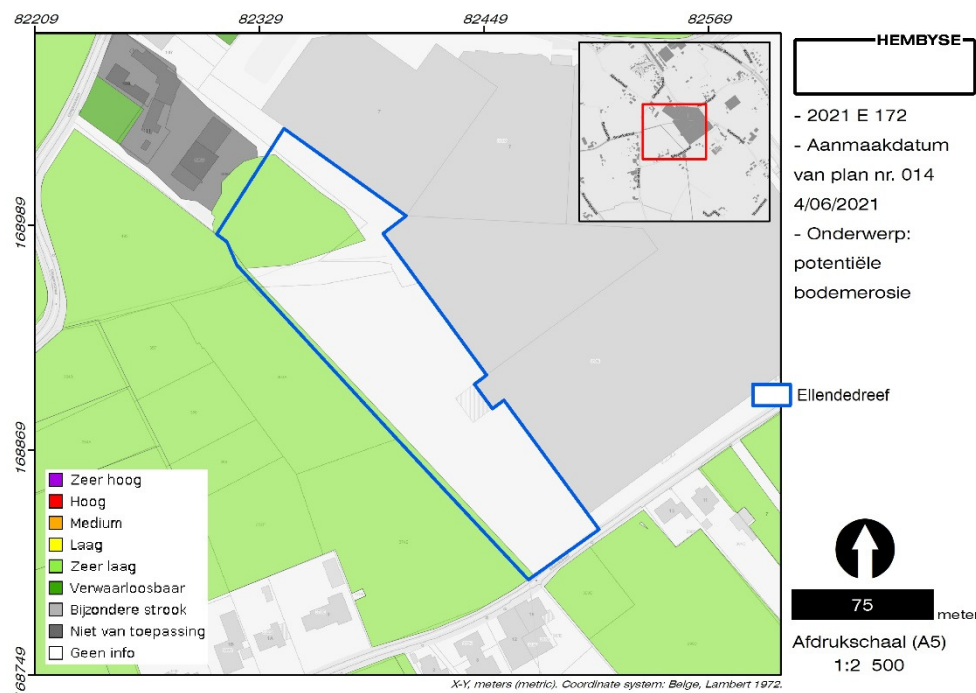
Erosie is het proces van slijtage van een vast oppervlak waarbij materiaal of sediment wordt verplaatst of geheel verdwijnt. Dit proces vindt vooral plaats door de schurende werking van wind en stromend water. Erosie is een fenomeen met een natuurlijke oorzaak, menselijke activiteiten kunnen het erosieproces versterken, bijvoorbeeld door het kappen van bossen en het kaal houden van de bodem door ploegen. Erosie moet niet verward worden met verwerking (zie § *Assessment van de aardkundige data* van deze bureaustudie). De erosiegevoeligheid van het oppervlak in onze gewesten (en tijdens het Antropoceen, nvdr.) wordt in eerste instantie beïnvloed door de helling van het terrein (zie topografie), de hydrologie van het terrein, het sediment en de bodemkundige toestand. Deze laatste twee worden besproken in § *Aardkundige situering* van de bureaustudie.

De erosiegevoeligheid van een onderzoeksgebied is immers niet zelden een reflectie van de hydrologische situatie. Voor de archeoloog is de erosiegevoeligheid van een terrein belangrijk aangezien de mate waarin een gebied erodeert drastische gevolgen kan hebben voor de archeologische waarde van het gebied: wanneer een site zich in een sterk tot zeer sterk erosiegevoelig gebied bevindt, is algemeen gesteld de kans op bewaring kleiner, of is de kans op het beschadigen van dit archeologisch erfgoed groter. Anderzijds kunnen archeologische lagen door geërodeerde pakketten worden afgedekt, waarbij de kans op een goede bewaring over het algemeen verbetert (of beter wordt geacht). Om de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in te schatten kunnen zowel de Erosiegevoeligheidskaart voor Vlaanderen als de Potentiële bodemerosiekaart per perceel worden onderzocht. Indien het onderzoeksgebied niet op perceelsniveau gekarteerd is, wordt enkel de algemene afgeleide erosiegevoeligheidskaart geraadpleegd.

3.5.1

Potentiële erosiegevoeligheid per perceel

De potentiële bodemerosiekaart per perceel (2021) geeft aan de hand van een klasse-indeling de totale potentiële erosie van een bepaald landbouwperceel weer. De totale potentiële erosie houdt geen rekening met het huidige landgebruik (grasland of akkerland). Het grootste deel van het onderzoeksgebied is niet gekarteerd, vermoedelijk omwille van de bestaande verharding en de ophoging. Hoewel deze ophoging zich ook in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied bevindt, staat dit deel wél gekarteerd, met name als een zeer laag potentieel op bodemerosie.

Figuur 16. Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

Het onderzoeksgebied is niet fundamenteel veranderd sinds de opmaak van de kaart, dus deze is nog steeds van toepassing.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

De bodem in het onderzoeksgebied is niet geërodeerd of afgedekt door colluvium.

3.5.2

Afgeleide erosiegevoeligheidskaart

De Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten geeft voor elke gemeente in Vlaanderen de gemiddelde gevoeligheid voor bodemerosie weer (de dato 2006). De kaart geeft dus op niveau van Vlaanderen een eerste indicatie van de locatie van erosiegevoelige gebieden. De kaart is een afgeleide van de potentiële bodemerosiekaart per perceel (de dato 2006). Op de afgeleide erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten staat het grootste deel van het onderzoeksgebied gekarteerd als “Sterk erosiegevoelig”. Dit is hoogstwaarschijnlijk de neerslag van de oorspronkelijke situatie waarbij het onderzoeksgebied gelegen is op de flank van een heuvelrug.

Figuur 17. Situering van het onderzoeksgebied op de afgeleide erosiegevoeligheidskaart.

De kaart houdt echter geen rekening met de huidige situatie, en er kan bijgevolg geconcludeerd worden dat deze niet meer van toepassing is. Wél kan hieruit geconcludeerd worden dat de ophoging dateert van ná 2006.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Er is een reële kans dat er binnen het onderzoeksgebied sprake is van erosie, voorafgaand aan de ophoging.

4 Aardkundige situering

4.1 Vraagstelling

De “aardkundige situering” van het onderzoeksgebied valt uiteen in twee verschillende onderdelen: enerzijds dient onderzocht te worden welke sedimenten binnen het onderzoeksgebied voorkomen en anderzijds welke bodemvormingsprocessen in deze sedimenten zijn opgetreden.

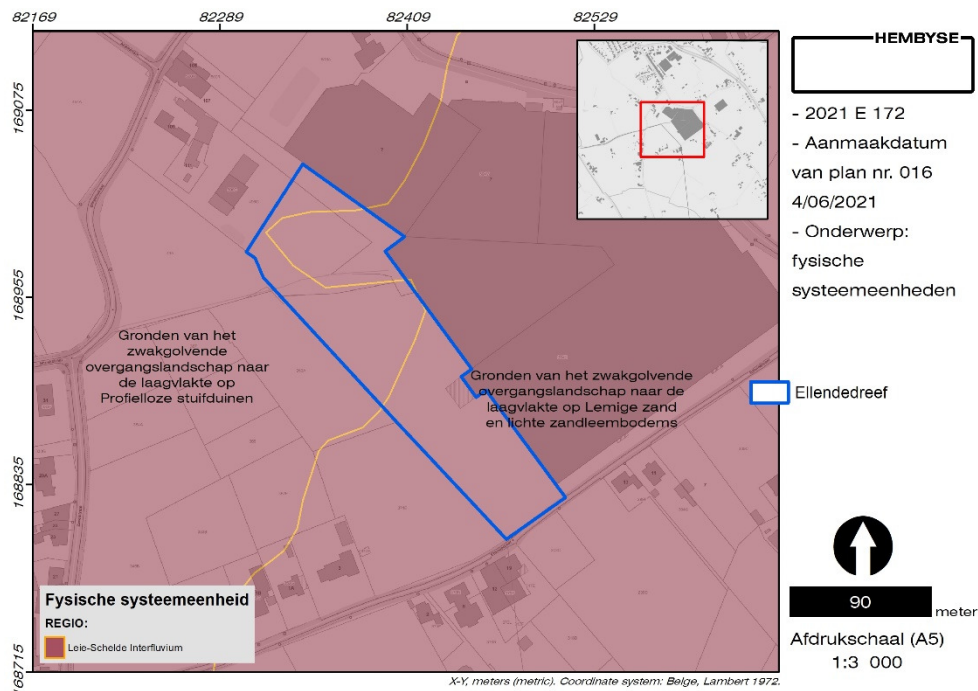
De vraagstelling voor dit deel van het onderzoek is dus:

1. Welke sedimenten bevinden er zich binnen het onderzoeksgebied en hoe zijn deze tot stand gekomen ? Welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?
2. Welke bodemvormingsprocessen zijn er binnen deze sedimenten gebeurd en welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?

4.2 Geologie en sedimentologie van het onderzoeksgebied

4.2.1 Uitgangspunt

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen het Leie-Schelde interfluvium, en wordt gekenmerkt door gronden van het zwak golvende overgangslandschap naar de laagvlakte.

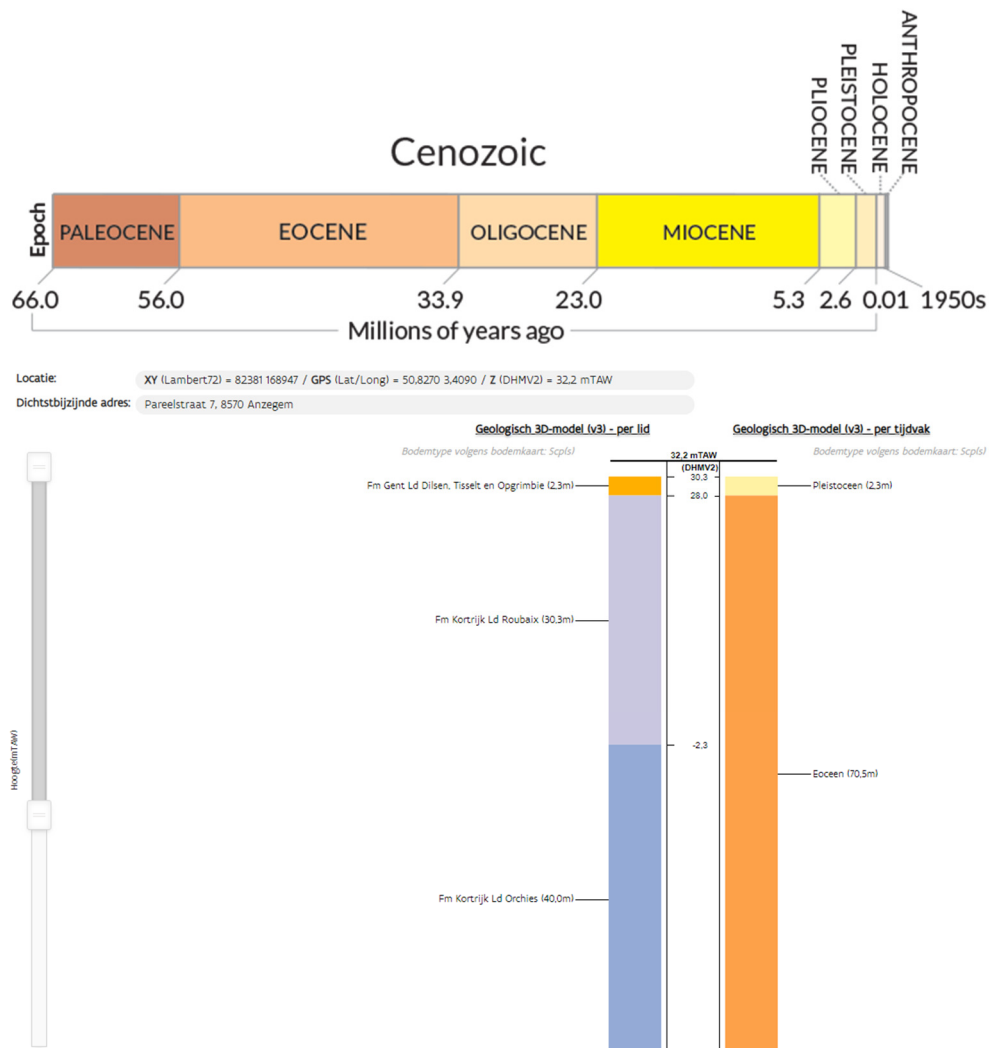
Figuur 18. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de fysische systeem eenheden van Vlaanderen.

Er is sprake van “profielloze stuifduinen” enerzijds en “lemige zand en lichte zandleembodems” anderzijds.

Welke sedimenten en bodems liggen hiervoor aan de oorsprong ?

4.2.2 Geologisch 3D-model

Het geologisch 3D-model, op basis van data uit de DOV, laat toe om een overzicht te verschaffen van de opeenvolging van sedimenten binnen het onderzoeksgebied en de geschatte dikte van deze pakketten van sedimenten. Dit vormt het uitgangspunt voor het bespreken van de tertiaire en quataire sedimenten binnen het onderzoeksgebied.

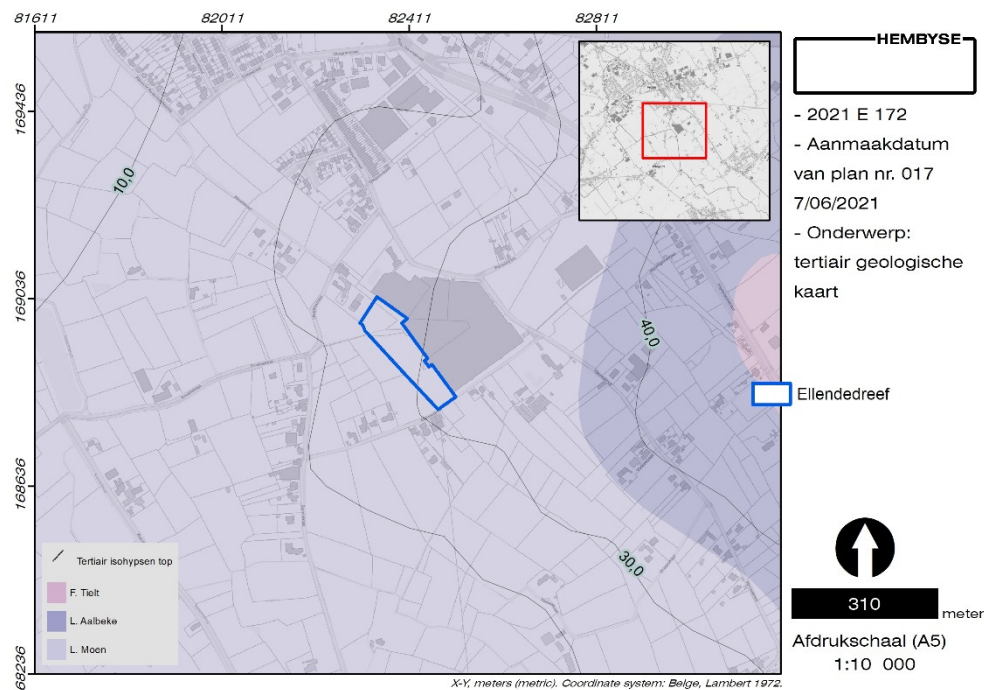
Figuur 19. Geologisch 3D-model van het onderzoeksgebied.

Volgens de DOV is er binnen het onderzoeksgebied een dun pakket van de Formatie van Gent aanwezig (2,3 meter). Onder deze quataire sedimenten van Pleistocene ouderdom is het tertiair sediment aanwezig, waarvan een eerste pakket wordt vertegenwoordigd door de Formatie van Kortrijk.

4.2.3

Sedimenten uit het Tertiair

De tertiaire sedimenten binnen het onderzoeksgebied zijn enkel relevant indien deze ofwel dagzomen, ofwel zeer ondiep liggen, ofwel zijn ontgonnen. Binnen het onderzoeksgebied is sprake van de Formatie van Kortrijk als jongste tertiair sediment. Deze geologische formatie bestaat uit mariene, hoofdzakelijk kleiige afzettingen met weinig macrofossielen, die werden afgezet in de zee die het noorden van België bedekte tijdens het Ypresiaan (rond 50 miljoen jaar geleden).

39

Figuur 20. Situering van het onderzoeksgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).

Binnen het onderzoeksgebied is sprake van het zogenaamde Lid van Moen, ook wel de Klei van Moen of Roubaix genoemd. Het betreft een heterogene afzetting die -afhankelijk van de lokalisatie- siltig tot zandig is, en waarin *Nummulites planulatus* (gidsfossielen, nvdr.) kunnen worden aangetroffen.

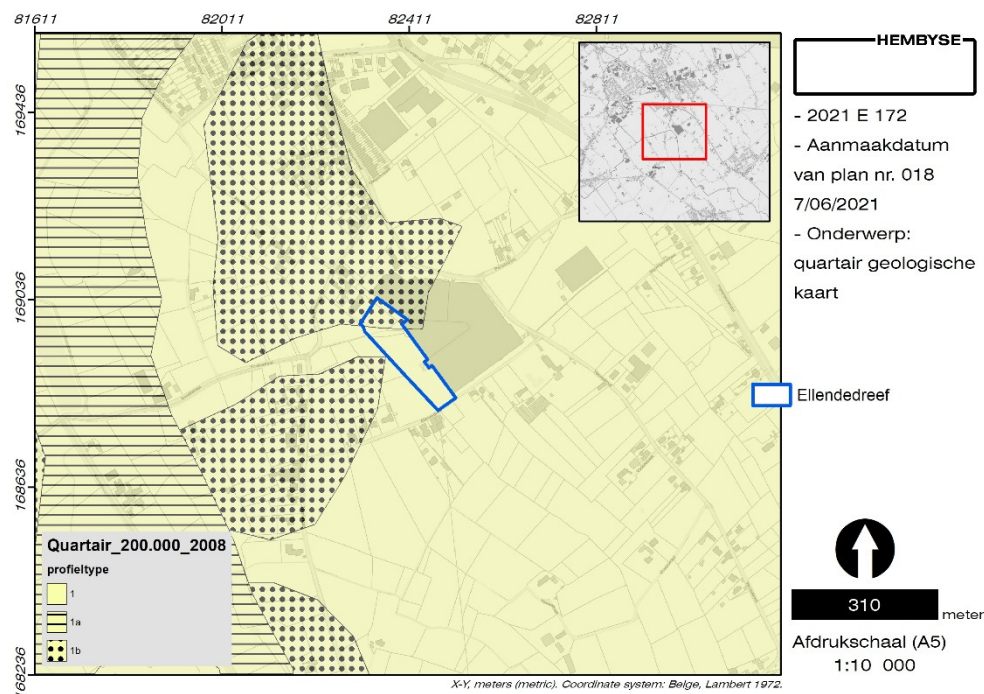
De top van deze tertiaire lagen bevindt zich binnen het onderzoeksgebied op een hoogte van 30 meter ten opzichte van de TAW, en bijgevolg op een diepte van 1,20 meter onder het huidige maaiveld.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

De tertiaire sedimenten bevinden zich vrij ondiep en zijn dus vrij gemakkelijk te bereiken voor bijvoorbeeld ontginning.

4.2.4 Sedimenten uit het Quartair

Op de quartair geologische kaart staan de bodemtypes weergegeven die afgezet zijn in het quartaire tijdvak (onderverdeeld in het Pleistoceen en het Holocene, respectievelijk voor en na de laatste ijstijd), met name vanaf 2,58 miljoen jaar geleden tot op heden. Deze afzettingen zijn meestal vrij ondiep aan de oppervlakte aanwezig en zijn in grote mate bepalend voor menselijke activiteiten zoals landbouw, veeteelt, enzovoort.

Figuur 21. Situering van het onderzoeksgebied op de quartair geologische kaart.

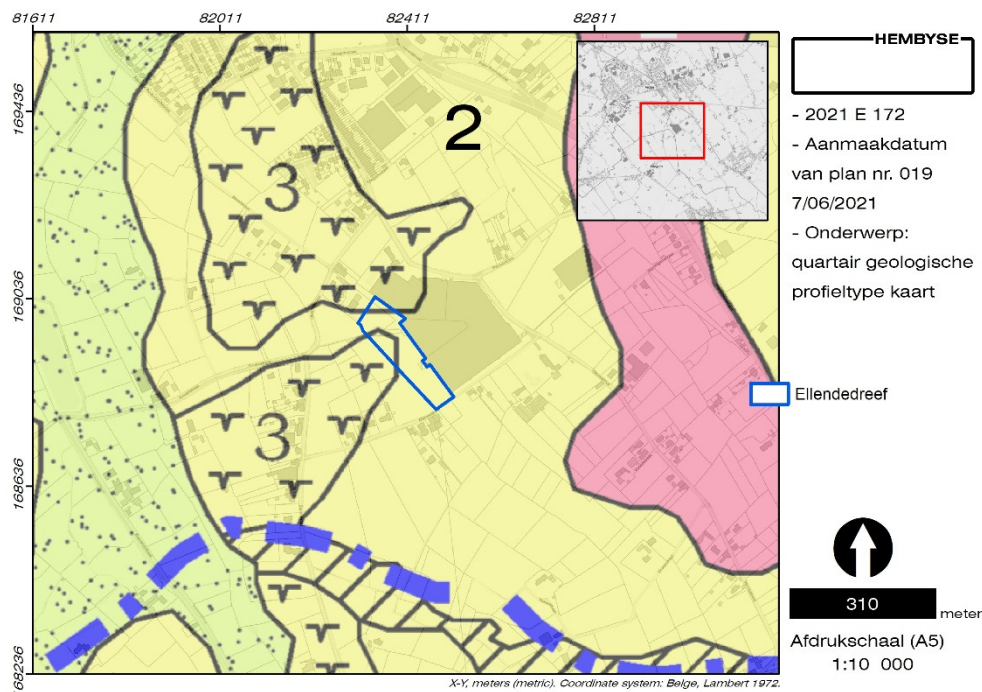
Binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied is sprake van profieltype 1, waarbij de loop van de naamloze beek een scheidingslijn

vormt met het noordelijke deel van het onderzoeksgebied dat gekarteerd staat als profieltype 1b.

Er is bijgevolg sprake van eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk vroeg-Holocene. Concreet betekent dit dat de ondergrond is opgebouwd uit zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en silt (of loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. Hier bovenop *kunnen* zich hellingsafzettingen uit het quartair bevinden. Ter hoogte van het noordelijke deel van het onderzoeksgebied is sprake van een afdekkend pakket van Holocene (en Tardiglaciale) eolische sedimenten.

Dit is een veralgemeende situatie en uitsluitel over de aan- of afwezigheid hiervan wordt geboden door de samengestelde quartair profieltypekaart te bekijken. Deze laat immers toe de quartaire data op een grotere schaal, en dus meer in detail, te lezen. Op deze kaart is sprake van dezelfde tweedeling zoals zichtbaar op de veralgemeende quartair geologische kaart: het grootste deel van het onderzoeksgebied (terug te vinden op kaartblad 29) bevindt binnen het gekarteerde profieltype 2, terwijl het noordelijke deel zich binnen profieltype 3 bevindt.²

41

Figuur 22. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).

² Bogemans, 2007.

Dit betekent dat binnen het volledige onderzoeksgebied sprake is van de Formatie van Gent van Pleistocene ouderdom, die niet te verwarren is met de Formatie van Gent van Eocene ouderdom (en dus tertiair) die heden de Formatie van Gentbrugge genoemd wordt. Deze Pleistocene Formatie van Gent rust onmiddellijk op de tertiaire gelaagdheden.

De Formatie van Gent betreft eolische sedimenten uit het Weichseliaan die werden afgezet in een relatief vochtig klimaat, waardoor er sprake is van een alternerend complex van grof- en fijnkorrelige lagen. De mogelijkheid bestaat dat zich hierin hellingsafwaarts materiaal heeft afgezet waardoor er mogelijks sprake is van herwerkt tertiair materiaal. Het topfacies wordt gekenmerkt door meer homogene eolische afzettingen die werden afgezet in een droger klimaat. Dit beperkt de hellingsprocessen; secundaire verplaatsingen bestaan doorgaans enkel uit verstuivingen. Hierdoor is er wel nog sprake van variaties in korrelgrootte waardoor er zowel zandige als meer lemige afzettingen kunnen worden waargenomen. De dikte van het pakket varieert van minder dan 2 meter tot circa 5 meter.

In het noorden van het onderzoeksgebied worden deze sedimenten afgedekt door Tardiglaciale en Holocene afzettingen, met name stuifzanden afkomstig van braakliggende terreinen, waarvan de dikte beperkt is tot 0,5 meter. Deze worden gekenmerkt door het ontbreken van enige bodemprofielontwikkeling waardoor de bodemopbouw beperkt is tot een AC-horizontenfrequentie. Meestal is geen verschil met de onderliggende eolische sedimenten waar te nemen.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Er is sprake van een dun pakket Laat-Pleistocene eolische afzettingen die nauw verwant zijn met het afdekkende pakket Holocene eolische sedimenten die zich in het noorden van het onderzoeksgebied manifesteren.

4.3 Bodemkundige situering

4.3.1 Bodemkaart van België

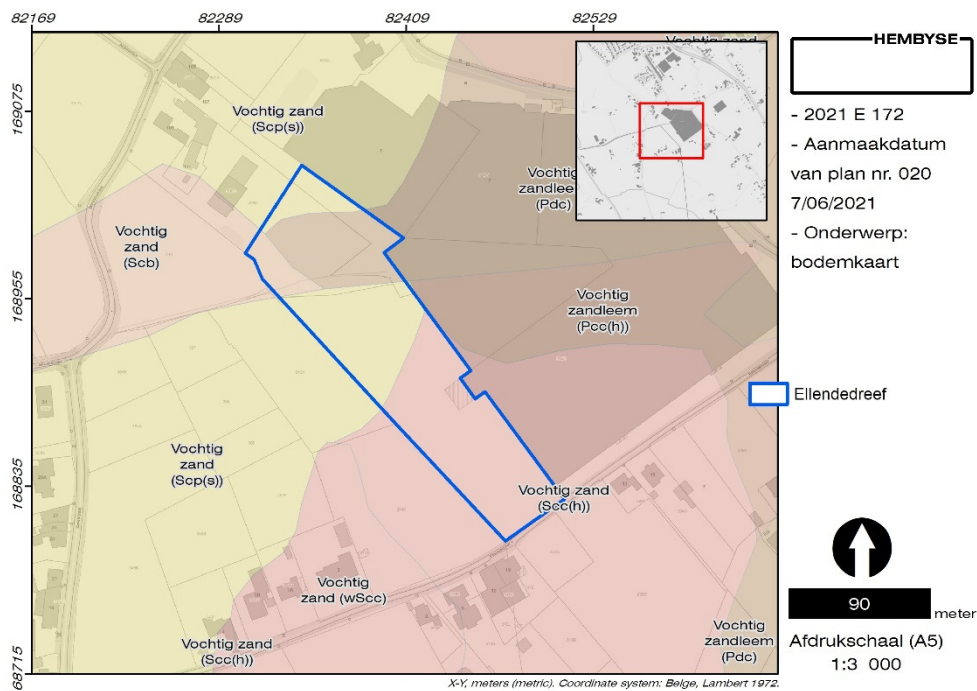
De bodems in België zijn voornamelijk geïnventariseerd naar de bodemtextuur en de vochtigheid, met het oog op een duidelijk beeld van waar welke gewassen geteeld kunnen worden. Bij de beschrijving³ van de bodem wordt er in de bodemkunde in België en Nederland gebruik gemaakt van het A/B/C-horizontensysteem. Elke horizont is een apart en duidelijk te onderscheiden laag in de bodem.

- De O-horizont bevindt zich boven de A-horizont. Hij bestaat uit strooisel: dode maar nog onverteerde plantenresten. Dit is anders dan humus, dat bestaat uit grotendeels verteerde, niet meer herkenbare plantenresten. De strooisellaag komt vaak voor in bossen.
- De A-horizont is het organische of humeuze bovenste deel van de bodem. Humus is de organische rest van dode planten. Dit verrijkt de bodem met organische stoffen die als voedingsstoffen voor allerlei organismen dienen.
- De E-horizont vormt zich tussen de A en de B-horizont. Het staat voor “eluvatie” (uit het Latijn; betekent uitwassen), oftewel uitspoeling. Pas na langdurige uitspoeling zal de bovenliggende horizont zo verarmd zijn dat hij te herkennen is als een vaalgrijze uitspoelingslaag. Het moedermateriaal is volledig gebleekt in de E-horizont en is goed herkenbaar in een zogenaamde “podzolbodem”.
- De B-horizont is de inspoelingslaag. Dit is de horizont die als opvangkamer dient van stoffen die eerder zijn opgelost en hier weer neerslaan. Inspoeling vindt plaats als regenwater de opgeloste stoffen uit hogere lagen transporteert naar een lagere gelegen laag. Dit kunnen organische humusbestanddelen zijn, maar ook ijzer. Een stijgende beweging van opgeloste stoffen is ook mogelijk, bijvoorbeeld bij uitdroging van de bodem.
- De C-horizont is de onderste laag en vormt het originele moedermateriaal waarin de bodem zich ontwikkeld heeft. Hiervoor worden de termen “moederbodem”, “onverstoord moedermateriaal” “onverweerd moedermateriaal” en (vulg.) “de vaste bodem” door elkaar gebruikt. In de Vlaamse archeologie

³ Ontleend aan www.geologievannederland.nl.

wordt de term “moederbodem” nog veel gebruikt, in dit dossier wordt de term “onverweerd moedermateriaal” gebruikt. Deze horizont kenmerkt zich doordat de bodemvorming nog niet tot deze diepte is doorgedrongen. De C-horizont kan bestaan uit veen, zand, leem, silt of klei.

- Er kunnen in de bodemkunde toevoegingen zijn, een kleine letter achter de hoofdletter. De combinatie Bh bijvoorbeeld betekent dat de inspoelingslaag is verrijkt met humus. Bs betekent dat er ijzer-en/of aluminiumoxide zijn ingespoeld.
- In sommige gevallen raken bodems begraven onder stuifzanden of andere sedimenten. Vaak vindt er in het sediment nieuwe bodemvorming plaats. De oude bodemvorming is dan niet meer actief. In dat geval spreken we van “paleo-bodems”.

Figuur 23. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.

Binnen het onderzoeksgebied worden drie bodemtypes onderscheiden. In het zuidelijke deel is sprake van een Sc(h)-bodem, wat neerkomt op een matig droge lemige zandgronden met verbrokkelde textuur-B-horizont. Deze bodems met een gedegradeerde textuur-B-horizont hebben een bouwvoor van 25 à 30 cm dikte en met een donkere grijsbruine kleur die in sommige gevallen rust op een weinig duidelijke kleur-B-horizont. De Bt-horizont (i.e. inspoeling van *lutum* of kleideeltjes die kleiner zijn dan 2 μm) begint op een diepte van 40 tot 100 cm en wordt gekenmerkt door een

(geel)bruine kleur in het bovenste gedeelte met bleekbruine zandige strepen en vlekken. In het onderste gedeelte is er sprake van gley-verschijnselen, die voorkomen vanaf 60 à 90 cm.

In het centrale deel en de meest noordelijke hoek van het onderzoeksgebied wordt een Scp(s)-bodem gekarteerd, die gekenmerkt wordt door een matig droog lemig zand zonder profielontwikkeling. Ze worden ook wel omschreven als recente, zeer zwak humeuze overstuivingen met een lemig-zandige structuur waarbij sprake is van een dikte van minimaal 50 à 60 centimeter.⁴

Tot slot kan nog melding gemaakt worden van een strook, ten noorden van de naamloze beek, die een kartering als Pdc-bodem heeft. Het betreft een matig natte licht zandleemgrond met verbrokkelde textuur B-horizont, met name een verbrokkelde Bt-horizont (klei-aanrijking). Bij deze matig natte (soms matig droge) bodems op licht zandleem is de humeuze bovengrond homogeen en goed ontwikkeld grijsbruin en gemiddeld 30 cm dik. De verbrokkelde textuur B is zwak ontwikkeld en begint op 40-60 cm. Roestverschijnselen beginnen tussen 40-60 cm. Een vergelijkbare bodem werd aangetroffen tijdens de prospectie met ingreep in de bodem aan de Gitsestraat te Roeselare⁵. Deze bodems zijn ontwikkeld in het Tardiglaciaal sediment en zijn sterk antropogeen beïnvloed (eeuwenlange akkerbouw).

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

De bodem binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied wijst op een intensief gebruik als akkerland, wat dus betekent dat de top van de Pleistocene sedimenten en de daarin ontwikkelde Holocene bodems verstoord zijn door gemechaniseerde agricultuur. Het overige deel van het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door verstoven, jonge bodems zonder profielontwikkeling.

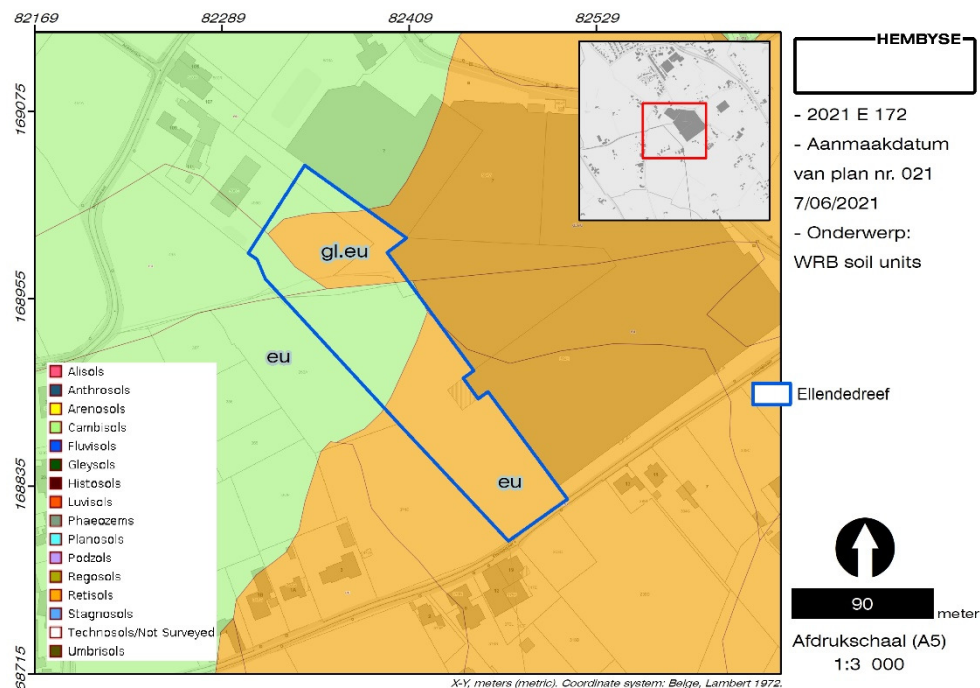
⁴ Sys, 1973.

⁵ De Smaele B. & Pieters H., 2020.

4.3.2

WRB Soil Units

Op basis van de resultaten van een intensieve bodemkartering gedurende de jaren '50 tot '70 werd de Belgische bodemkaart opgesteld. Deze Belgische bodemkaart steunt op het Belgische bodemclassificatiesysteem. Het is een nationaal systeem dat uitsluitend voor de Belgische bodems werd opgesteld. Voor het Vlaamse Gewest werd deze bodemkaart daarom omgezet naar WRB-2014, de 3de editie van het internationaal bodemclassificatiesysteem World Reference Base. Informatie over textuur, drainage, bodemmorfologie en chemische bodemvruchtbaarheid is weerhouden in 4 groepen van Supplementary Qualifiers. Deze gegevens zijn dus een aanvulling op de bodemkaart van België.

Figuur 24. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.

Op deze kaart is een gelijkaardige situatie gekarteerd als op de bodemkaart, weliswaar op een meer overzichtelijke manier omwille van de gebruikte classificaties. Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als retisols, die gekenmerkt worden door een klei-aanrijkingshorizont (Bt) met een gevlekte textuur B-horizont. De bodems ten noorden van de naamloze beek worden daarenboven gekwalificeerd als verzadigd door een permanente grondwatertafel, waardoor sprake is van een oxido-reductie kleurenpatroon.

In het noordelijke deel worden enkele zones gekarteerd als cambisols, wat overeenkomt met bodems met een beperkte profielontwikkeling. Het betreft ofwel bodems met een structuur B-horizont, ofwel bodems met een antropogene horizont.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied kan een A/B/C-profiel verwacht worden, waarbij de B-horizont bestaat uit een aanrijking met lutum. Enkele kleinere zones worden gekenmerkt door een jonge bodem.

4.4 Controle van de data

De gekarteerde aardkundige data, zowel de sedimenten als de bodems, kunnen op verschillende manieren op juistheid gecontroleerd worden. Dit kan door middel van:

DATA:	Beschikbaar ?	Relevant ?
Referentieprofielen in de data van DOV	☐	☐
Geïntervieweerde boringen en sonderingen in de data van DOV	☒	☐
Sonderingen	☐	☐
Controleboringen	☐	☐
Landschappelijk bodemonderzoek	☐	☐
Andere:	☐	☐

Indien er geen dergelijke data beschikbaar zijn, of dat deze voor het huidige onderzoeksgebied niet relevant zijn, worden deze niet in het huidige dossier opgenomen.

4.4.1 Referentieprofielen (DOV)

Binnen het onderzoeksgebied zelf zijn nog geen referentieprofielen opgenomen in de Databank Ondergrond Vlaanderen, noch in de nabije omgeving.

4.4.2 Gekende boringen in de DOV⁶

Binnen het onderzoeksgebied zijn twee DOV-boringen gekarteerd. Deze dateren beide uit 1881 en bieden geen informatie met betrekking van de bodemopbouw van het onderzoeksgebied, maar vormen eerder een beschrijving van wat aan het oppervlakte waarneembaar was. Eenzelfde vaststelling geldt voor twee DOV-boringen in de dichte nabijheid van het onderzoeksgebied.

De DOV-boringen bieden bijgevolg geen meerwaarde en worden dus niet verder besproken.

4.4.3 Controleboringen

Volgend op het plaatsbezoek op 26 mei 2021 werden geen controleboringen uitgevoerd. Het terrein bestaat immers uit verhardingen en duidelijk waarneembare en gekarteerde ophogingen.

⁶ www.dov.vlaanderen.be/

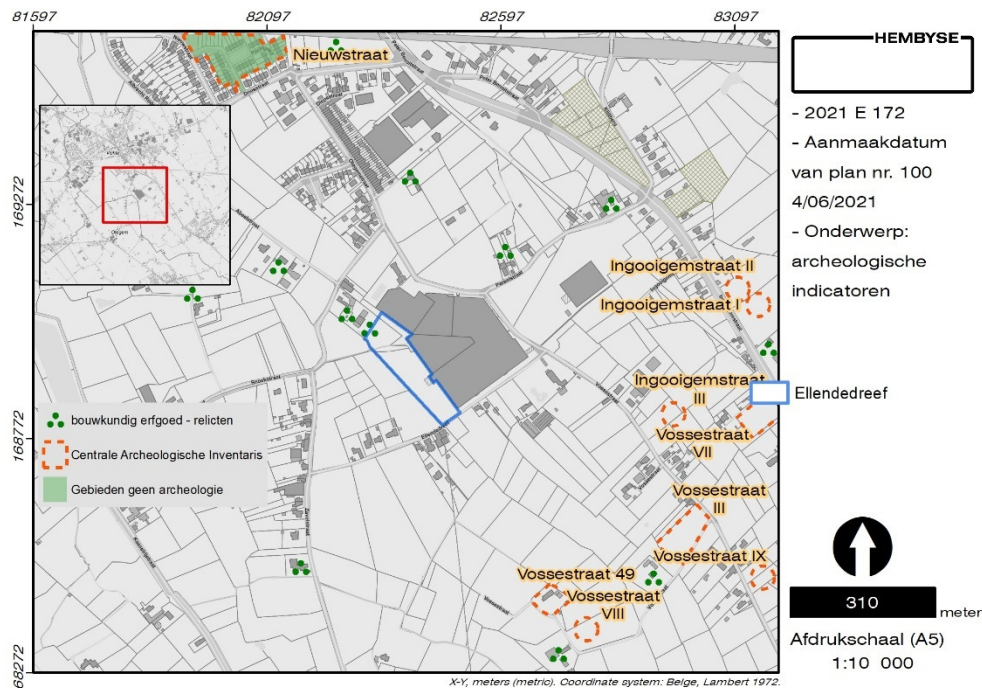
5 Historische en archeologische data

De historische en archeologische data dienen als het middel bij uitstek om de archeologische waarde van het gebied in te schatten. Deze worden zo veel mogelijk chronologisch aangepakt: de archeologische data voor het onderzoeksgebied geven gewoonlijk een inzicht in de oudste gekende menselijke aanwezigheid. Vanaf de Middeleeuwen betreden de meeste Vlaamse gemeenten ook de geschiedenis, door de eerste vermelding in kronieken en rekeningen. Vanaf de 18^e eeuw is er ook voor gans Vlaanderen kaartmateriaal beschikbaar.

5.1 Archeologische data

5.1.1 Centrale Archeologische Inventaris

Een groot aantal van de geregistreerde archeologische onderzoeken en vondsten van Vlaanderen staat geregistreerd in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI). Een aantal van deze onderzoeken is ondertussen ook gekarteerd als een GGA. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen archeologische indicatoren in de Centrale Archeologische Inventaris opgenomen en het onderzoeksgebied is niet gekarteerd als een GGA. Ook in de dichte omgeving zijn geen CAI-locaties of CAI-gebeurtenissen gekarteerd.

Figuur 25. Situering van de archeologische indicatoren binnen en rond het onderzoeksgebied.

De CAI-locaties bevinden zich in een strook te situeren ten zuidoosten van het huidige onderzoeksgebied. Dit zijn de sites Vossestraat en Ingoogemstraat, die zich op de aldaar gelegen helling en flanken situeren. De sites Vossestraat 49 en Vossestraat VIII bevinden zich eerder op de flanken, de overige CAI-locaties bevinden zich op de hoogtes.

De vindplaats Ingoogemstraat II en III zijn meldingen van 16^e-eeuws aardewerk; Ingoogemstraat I is een melding van vondsten uit de Eerste Wereldoorlog.

Zuidelijker is er sprake van de vindplaatsen Vossestraat VII en IX, die niet nader bepaalde 18^e-eeuwse vindplaatsen zijn. Vossestraat XIII en 49, lager op de helling, zijn een niet nader beschreven 18^e-eeuwse vindplaats en een site met walgracht die tot de Late Middeleeuwen zou teruggaan.

Er zijn dus zeer weinig archeologische indicatoren voor de directe regio rond het onderzoeksgebied.

Ten noordwesten van het huidige onderzoeksgebied is er sprake van de site Nieuwstraat, die zich op de rand van de alluviale vlakte van de Kasselrijbeek bevindt. Het gaat om een proefsleuvenonderzoek uit 2014 waarbij enkel kavelgreppels werden aangetroffen.

Wat betreft de archeologische verwachting binnen het huidige onderzoeksgebied, zich baserend op vondsten in de regio, kan worden gesteld dat er geen verwachting is. De regio is archeologisch zeer slecht gekend.

Vlak ten noordwesten van het huidige onderzoeksgebied is een bouwkundig relict gekarteerd; het gaat echter om een arbeidershuisje uit de vroege 20^e eeuw.⁷

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het gebied is archeologisch zeer slecht gekend.

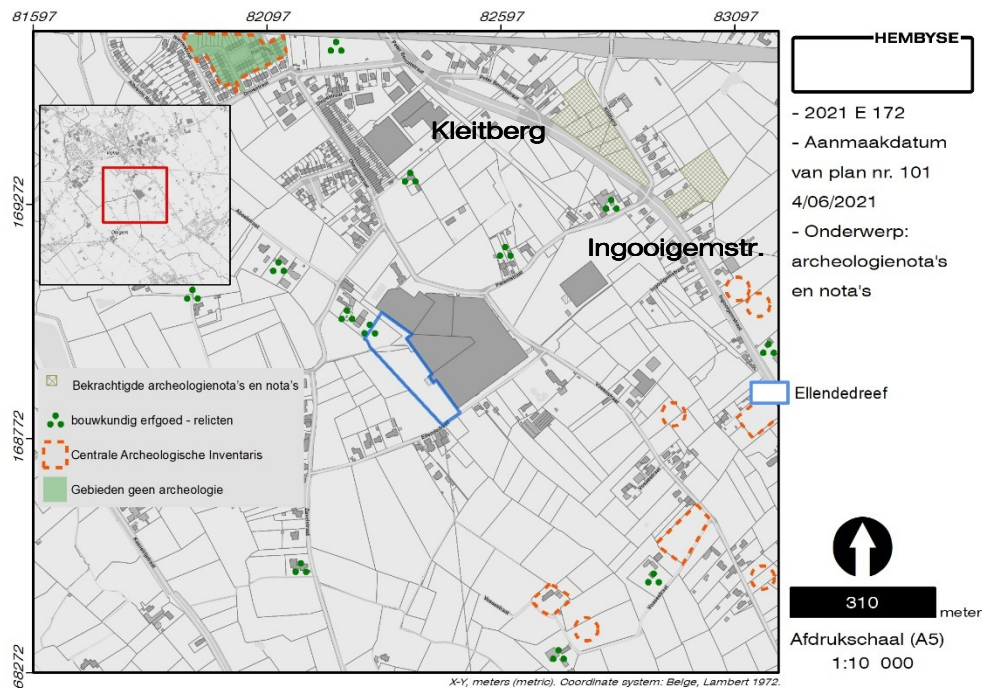
5.1.2 Bekrachtigde archeologienota's

Sinds juni 2016 (de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet, nvdr.) worden alle bekrachtigde archeologienota's en nota's opgenomen in een databank en als dusdanig gekarteerd. Het raadplegen van deze archeologienota's kan nieuwe informatie over het huidige onderzoeksgebied opleveren, of parallellen verschaffen voor de uiteindelijke opmaak van een archeologische verwachting voor het gebied. Enkel ten noorden van het huidige onderzoeksgebied, aan de Klijtberg, zijn twee archeologienota's gekarteerd. De westelijke archeologienota is opgemaakt door Studiebureau Archeologie ("Kleitberg") en adviseert op basis van de gekarteerde bodemopbouw een proefsleuvenonderzoek⁸. Dit is heden nog niet uitgevoerd. Op slechts 46 meter ten oosten daarvan adviseerde BAAC ("Ingooigemstraat") een combinatie van landschappelijk bodemonderzoek (specifiek voor het opsporen van paleo-horizonten in het Laat-Glaciaal eolisch sediment) en vervolgens een prospectie met ingreep in de bodem (proefsleuven, indien geen paleo-horizonten aanwezig).⁹

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Arbeiderswoning [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/81763> (Geraadpleegd op 04-06-2021).

⁸ De Raymaeker, 2016.

⁹ Van Laere, 2020.

Figuur 26. Situering van de gekarteerde bekrachte archeologienota's rondom het onderzoeksgebied.

De onderzoekers komen dus wat betreft het potentieel aan steentijdsites tot een andere conclusie, op basis van dezelfde data. De onderzoeken gaan verder niet dieper in op de locatie dan de standaard dataset.

52

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Deze archeologienota's bieden geen concrete aanknopingspunten voor het verfijnen van het archeologisch verwachtingspatroon binnen het huidige onderzoeksgebied.

5.2 Historische data

Het onderzoeksgebied bestond historisch gezien uit een zeer ruraal gebied, waarvan de bewoning in de 18^e eeuw parochiaal afhing van Ooteghem. Na de Franse Revolutie wordt het gebied echter ingedeeld in de gemeentes Ingooigem en Vichte, van elkaar gescheiden door de naamloze beek doorheen het onderzoeksgebied. Deze laatste twee gemeenten behoren sinds 1977 tot Anzegem. Ooteghem is gefusioneerd met Zwevegem.

Vichte (eerste vermelding “Vuthe” in 1140), Ooteghem (eerste vermelding “Otteinghem” in 1111) en Ingooigem (eerste vermelding “Hinguddeghem” in 1179) zijn Germaanse toponiemen die mogelijk verwijzen naar een Karolingische oorsprong, net als het grootste deel van de gehuchten en dorpen in Vlaanderen. Voor Otegem wordt het toponiem door etymologen teruggebracht tot de woonplaats van de verder volledig fictieve Utho¹⁰. Dezelfde oefening werd gedaan met het toponiem van Ingooigem, waarbij dit wordt teruggebracht op de al even fictieve Ingiwald. Voor “Vichte” is een dergelijke oefening niet gemaakt.

Over deze oudste geschiedenis van de gemeenten in de streek zijn er dus enkel gegevens die met één been in de mythologie staan, waarna deze verder doorleven in rekeningen en akten. Het huidige onderzoeksgebied was tot in de 20e eeuw een zeer ruraal gebied, waarvan de evolutie (of het gebrek daar aan, tot voor kort) middels het historisch kaartenmateriaal kan worden gevolgd.

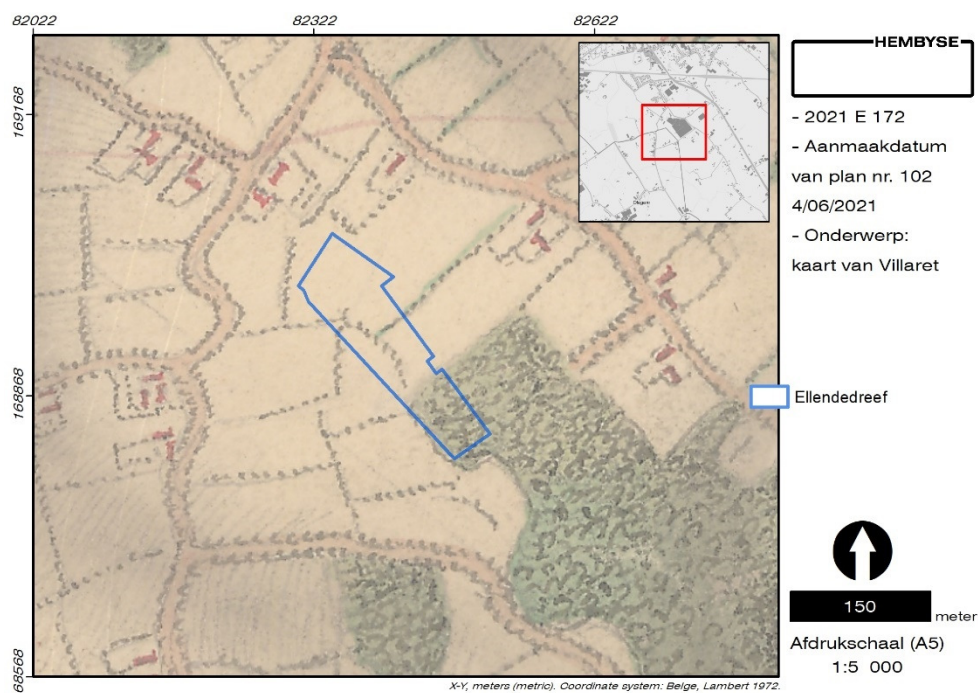
¹⁰ De Germaanse namen “Otto” of “Odo” spraken blijkbaar minder tot de verbeelding van de etymologen.

5.3 Kaarten en luchtfoto's

Om de archeologische waarde van het onderzoeksgebied in te schatten wordt in onderstaand hoofdstuk historisch kaartmateriaal onderzocht. Het oudste kaartmateriaal waarop het onderzoeksgebied herkenbaar gekarteerd is, dateert uit het midden van de 18^e eeuw.

5.3.1 Kaart van Villaret (1745-1748)

Op het kaartmateriaal van Villaret kan het onderzoeksgebied gesitueerd worden in wat gedeeltelijk een akkerland en gedeeltelijk een bos is.

54

Figuur 27. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Villaret.¹¹

De huidige Ellendedreef lijkt een dreef te zijn die destijds vanuit de Vossestraat naar het bos liep en niet tot aan de Zavelstraat was doorgetrokken.

¹¹ <http://www.geopunt.be/>

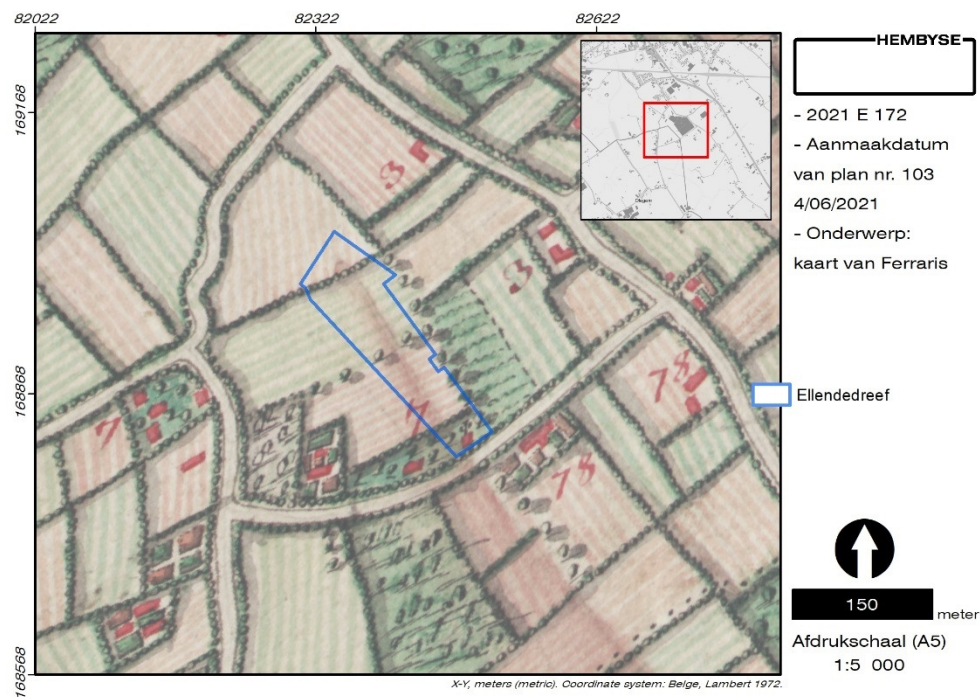
Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied is een akkerland met kavels door hagen en bomen afgezoomd.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied was in gebruik als akker- of weiland en bos.

5.3.2 Atlas van Ferraris (1777)

Deze kaart kwam tot stand in opdracht van keizerin Maria-Theresia en keizer Jozef II. Onder leiding van generaal Joseph-Jean François graaf de Ferraris werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst systematisch en grootschalig gekarteerd.

55

Figuur 28. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.¹²

Enkel aan de Ellendedreef zelf is nog een stuk van het voormalige bos aanwezig. De Ellendedreef zelf is volledig doorgetrokken en de rest van het onderzoeksgebied is gekarteerd als akkerland. Aan de zuidoostelijke grens van het onderzoeksgebied is een kapelletje gekarteerd.

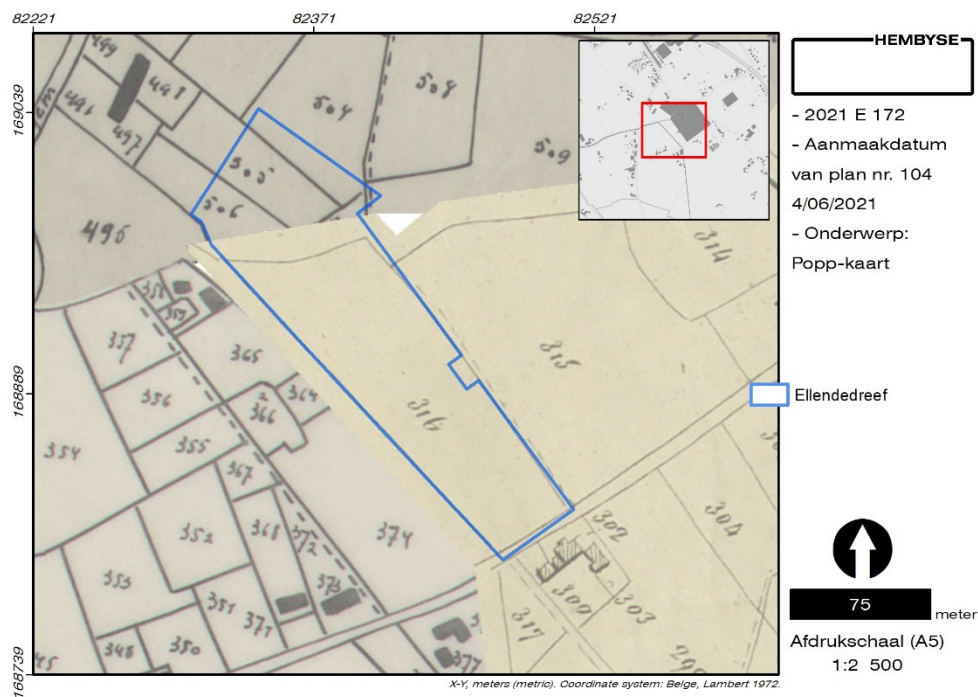
¹² <http://www.geopunt.be/>

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is ten minste sinds de 18^e eeuw in gebruik als akkerland. Het zuidelijke deel van het gebied is in gebruik als bos.

5.3.3 Popp-kaarten (1830 – 1842)

Circa vijftig jaar na de opmaak van de Atlas van Ferraris verscheen voor onze gewesten een eerste versie van het kadasterplan, waarmee heden nog steeds gewerkt wordt. Deze plannen werden in het begin van de jaren 1830 opgemaakt en geven dan wel geen beeld van het landgebruik, maar wel van perceelsindelingen en infrastructuur.

Figuur 29. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp.

Het onderzoeksgebied is opgedeeld in verschillende percelen, waarbij deze ten oosten begrensd worden door een buurtweg.

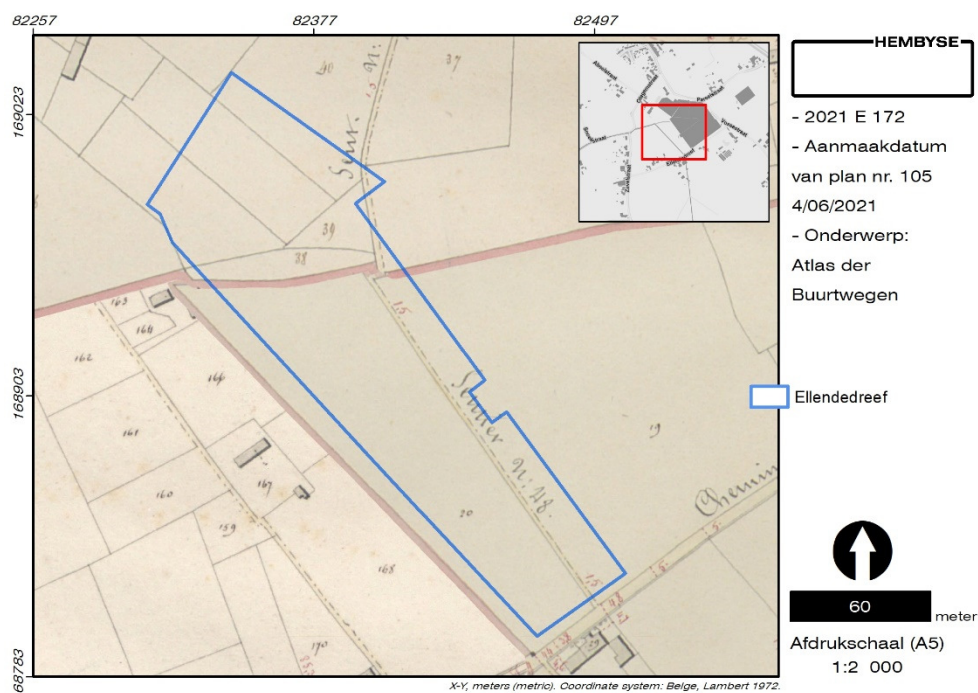
De beek die door het onderzoeksgebied loopt lijkt herkenbaar te zijn in de perceelsindeling.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is onbebouwd (vermoedelijk akkerland) en wordt waarschijnlijk reeds door een beek doorkruist.

5.3.4 Atlas der Buurtwegen (1840)

Op het kaartmateriaal van de Atlas der Buurtwegen staat het onderzoeksgebied zeer gedetailleerd weergegeven. Het onderzoeksgebied bevindt zich gedeeltelijk op het grondgebied Vichte en gedeeltelijk op het grondgebied Ingooigem, met de gemeente Otegem net ten westen daarvan. De beek doorheen het gebied lijkt de grens tussen Vichte en Ingooigem te vormen.

Figuur 30. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.

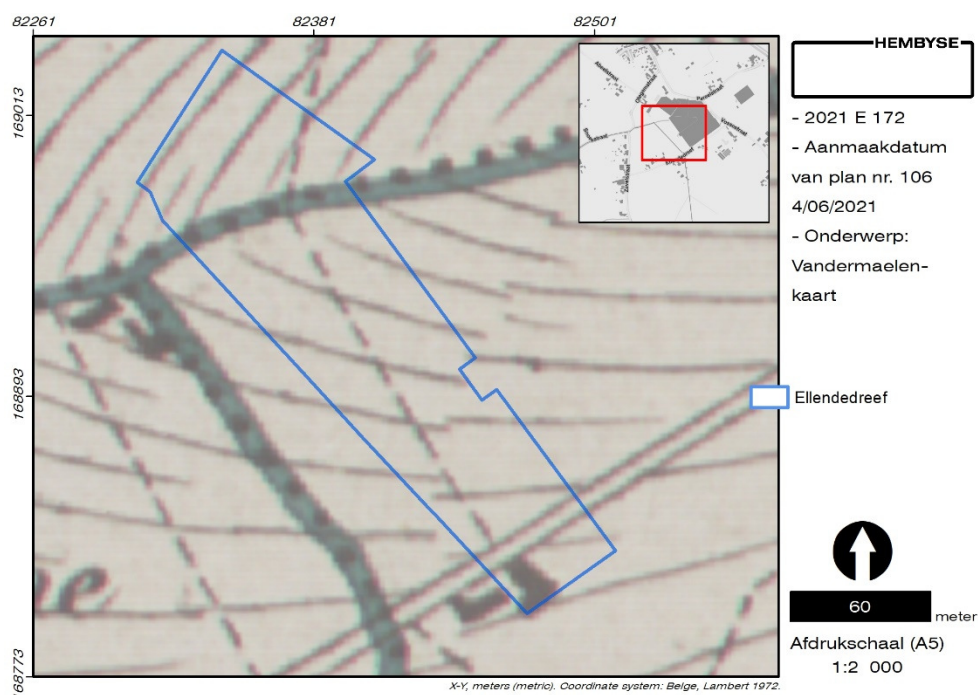
De buurtweg die ook op de Popp-kaart zichtbaar was, is ook hier gekarteerd en benoemd als voetweg nr. 48. Het kapelletje aan de Ellendedreef is niet meer aanwezig.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is onbebouwd en wordt doorsneden door een beek.

5.3.5 Vandermaelen kaarten (1846-1854)

Op het georeferentieerde kaartmateriaal van Vandermaelen is de situering op de kruising van drie gemeentes ook duidelijk gekarteerd. Op deze topografische weergave kan de helling in westelijke richting ook worden herkend.

58

Figuur 31. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.

Het onderzoeksgebied is onbebouwd en wordt in het oosten geflankeerd door een buurtweg.

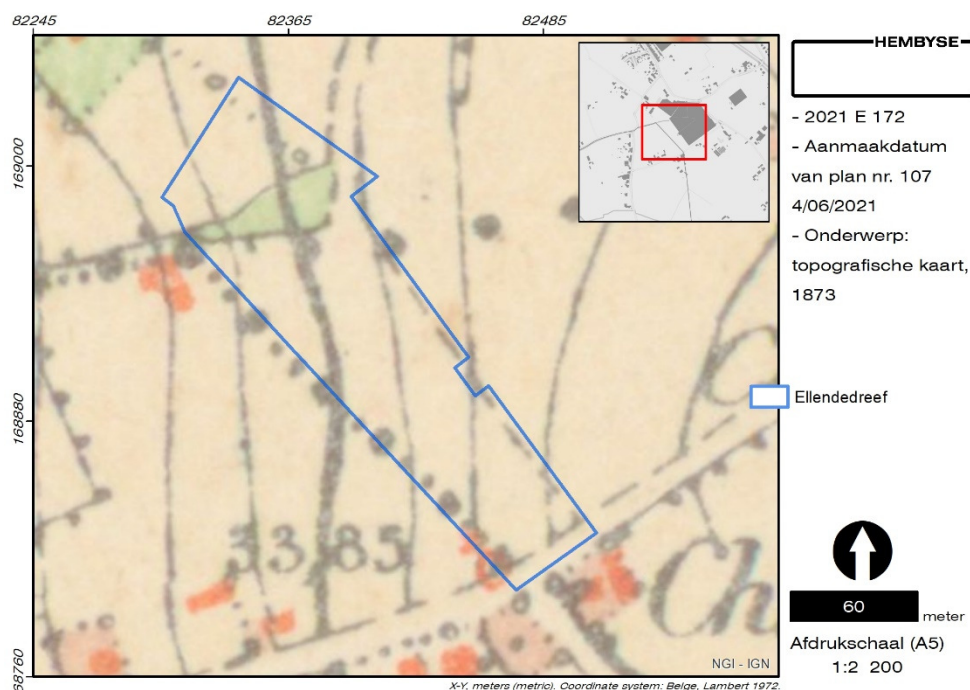
Er is geen sprake meer van een bos en/of kapelletje aan de Ellendedreef.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is onbebouwd en ligt op een steile helling in westelijke richting.

5.3.6 Topografische kaart NGI, 1873

Op de topografische kaart uit 1873 is het onderzoeksgebied onbebouwd weergegeven. Het opvallende is dat het kapelletje aan de Ellendedreef hier wel gekarteerd wordt en dus mogelijk sinds de 18^e eeuw nog aanwezig was, zonder dat dit op de Atlas der Buurtwegen of de Popp-kaart gekarteerd is (dit zijn dan ook geen topografische kaarten en als de kapel geen afzonderlijk kadastraal perceel is, dan heeft dit ook geen weerslag in dat kaartmateriaal).

59

Figuur 32. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.

Centraal doorheen het onderzoeksgebied loopt de hoogtelijn van 33,85 (later gecorrigeerd), de hoogtelijnen geven een duidelijke indicatie van de vrij steile helling. Het gebied is ten oosten en ten westen geflankeerd door

respectievelijk een buurtweg en een bomenrij. In het noorden is de beek als een groene (natte) zone gekarteerd.

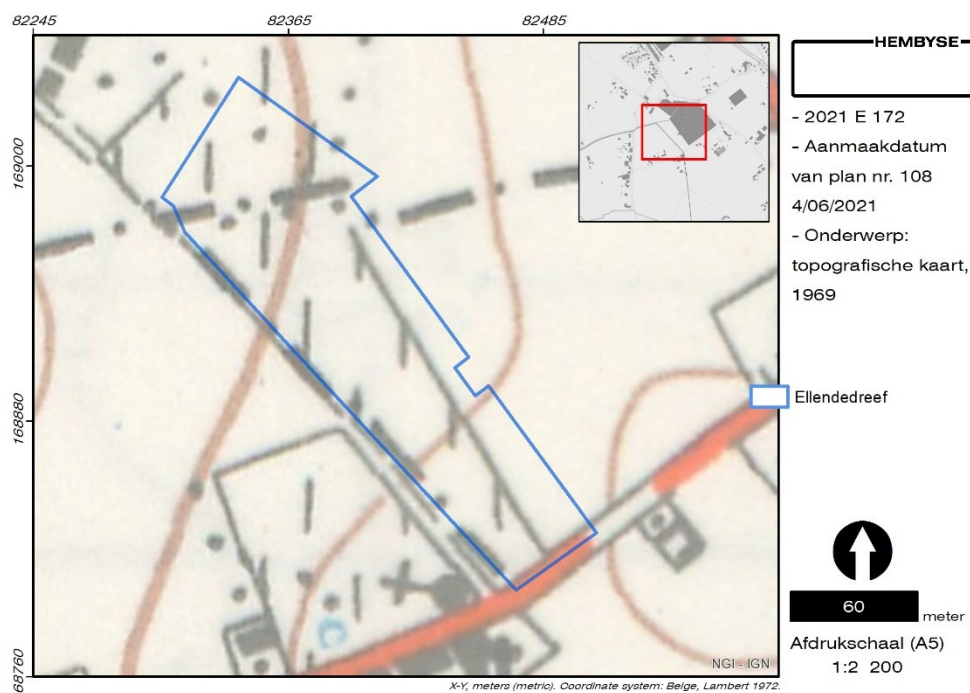
ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is onbebouwd en ligt op een steile helling in westelijke richting.

Op het topografisch kaartmateriaal uit 1904 en 1939 is het onderzoeksgebied ongewijzigd, deze kaarten worden hier dus niet verder besproken.

5.3.7 Topografische kaart NGI, 1969

Op de topografische kaart uit 1969 is de situatie uit het einde van de 19^e eeuw nog goed herkenbaar. Het kapelletje op de zuidelijke hoek is nog gekarteerd

60

Figuur 33. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1969.

Op deze kaart is het volledige onderzoeksgebied als een natte, moerassige zone gekarteerd. De beek zelf is niet als dusdanig aangeduid: de stippellijn wijst immers op de scheidingslijn tussen de verschillende gemeentes.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is onbebouwd en ligt op een steile helling in westelijke richting.

5.3.8 Orthofoto uit 1971

Op de orthofoto uit 1971 is de situatie uit het kaartmateriaal van 1969 goed herkenbaar. Het volledige onderzoeksgebied is in gebruik als een akkerland of weiland, met een dense bomenrij in de zone van de beek.

61

Figuur 34. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971

Ten zuiden van de beek lijkt er sprake te zijn van drie afzonderlijke kavels, maar verder zijn geen structuren aanwezig.

Naar alle waarschijnlijkheid was het kapelletje aan de zuidelijke hoek toen nog aanwezig.

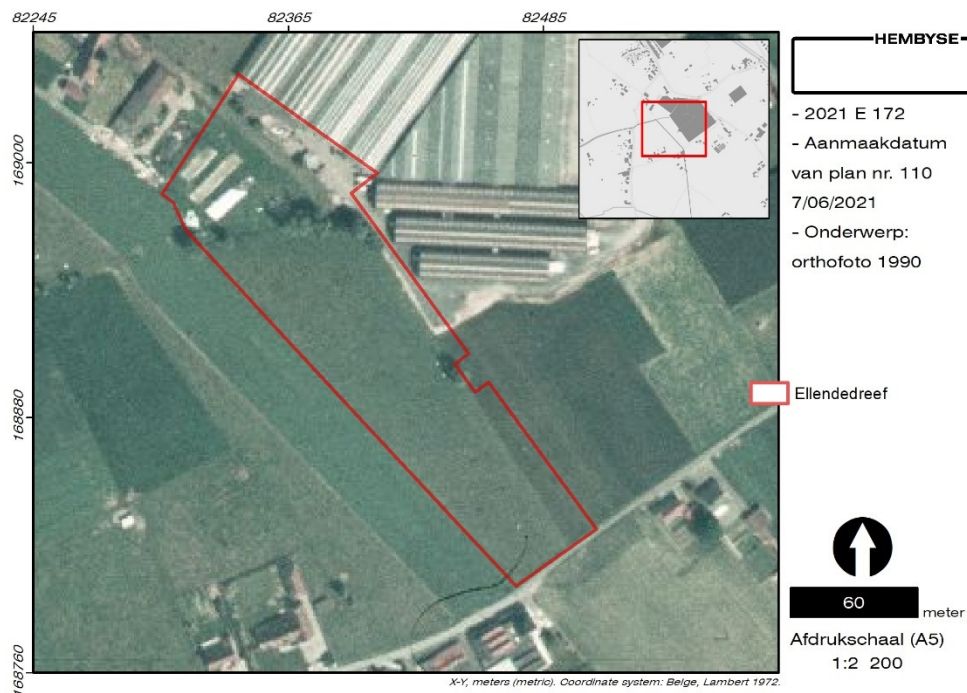
ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is onbebouwd en ligt op een steile helling in westelijke richting.

5.3.9

Orthofoto uit 1990

In 1990 is de uit 1971 besproken situatie goed herkenbaar, met dat verschil dat in de noordelijke hoek van het gebied reeds een groot industrieel complex verschijnt, het gaat dan om de werkplaatsen en magazijnen van een grote interieurwinkel.

63

Figuur 35. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1990. Onder: de nog resterende sleufsilo ten noorden van het huidige onderzoeksgebied.

In het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied verschijnen, ten noorden van de beek, vijf sleufsilo's. Hiervan was slechts één sleufsilo nog zichtbaar, deze is niet meer bruikbaar aangezien een deel van de ophoging

over de toegang tot de sleufsilos ligt. Het betonnen gevaarte is dan ook gevuld met regenwater.

Wat betreft de archeologische verwachting, betekent dit dat de bodem in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied verstoord is: sleufsilos worden namelijk gedeeltelijk ingegraven¹³, zeker als het om gebetonneerde exemplaren gaat.

Bezuiden de beek is er geen wijziging van landgebruik, het gaat nog steeds om een akker- of weiland.

Ook het kapelletje in de zuidelijke hoek van het terrein is waarschijnlijk nog herkenbaar.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wijzigt niet, maar in het noorden is sprake van bodemverstoringen door de infrastructuur van de interieurwinkel en sleufsilos van de belendende hoeve.

5.3.10 Orthofoto uit 2003

Op de orthofoto uit 2003 zijn de sleufsilos goeddeels verdwenen. Enkel de sleufsilos die tijdens het plaatsbezoek werd aangetroffen kan worden herkend, al was deze toen reeds buiten gebruik. Langs de noordelijke en oostelijke rand van het gebied zijn een toegangsweg en openluchtopslag van de belendende interieurwinkel duidelijk zichtbaar. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied is een rommelig perceel dat gebruikt wordt als doorgang van de hoeve naar het weiland in het zuidelijke deel van het gebied. De beek is duidelijk herkenbaar en is mogelijk in de periode tussen 1990 en 2003 hersteld.

¹³ In het onderzoek *Wetteren-Dompelhoekstraat* kon de verstoring van een sleufsilos ook tijdens een prospectie worden vastgesteld (De Smaele & Pieters, 2019).

Figuur 36. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.

Het 18^e -eeuwse kapelletje op de zuidelijke hoek van het terrein is op deze luchtfoto duidelijk niet meer aanwezig, dus dit stukje erfgoed is in de periode 1990-2003 in alle stilte verloren gegaan.

65

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wijzigt niet, in het noorden is sprake van de afbraak van de sleufsilo's (mogelijk waren deze niet gebetonneerd) en het heraanleggen van de beek. De noordoostelijke en oostelijke rand van het onderzoeksgebied is in gebruik als toegangsweg en opslagplaats van de belendende interieurwinkel.

5.3.11 Orthofoto uit 2007

Op de orthofoto uit 2007 is duidelijk zichtbaar hoe het gebied begint te veranderen. Aan de Ellendedreef verschijnt reeds een verharde zone voor opslag van bouwmaterialen. Opvallend is dat de voor de verharding afgegraven teelaarde tegen de westelijke perceelsgrens gestapeld ligt.

Figuur 37. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2007.

In de overige delen van het gebied wijzigt er weinig, er is vooral sprake van meer vegetatie.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

In het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied wordt een verharding aangelegd, waarbij de teelaarde langs de westelijke perceelsgrens wordt gestapeld.

5.3.12 Orthofoto uit 2012

Op de orthofoto uit 2012 is tenslotte de basis voor de huidige situatie herkenbaar. Het grootste deel van de verharding is aangelegd en alle

teelaarde die hiervoor verwijderd is¹⁴, is aan weerszijden van de beek gestapeld. Mogelijk is hierbij ook grond afkomstig van de vernieuwing van de interieurzaak aanwezig.

Figuur 38. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2012.

In de daarop volgende jaren wijzigt er bitter weinig, er is enkel toename van vegetatie.

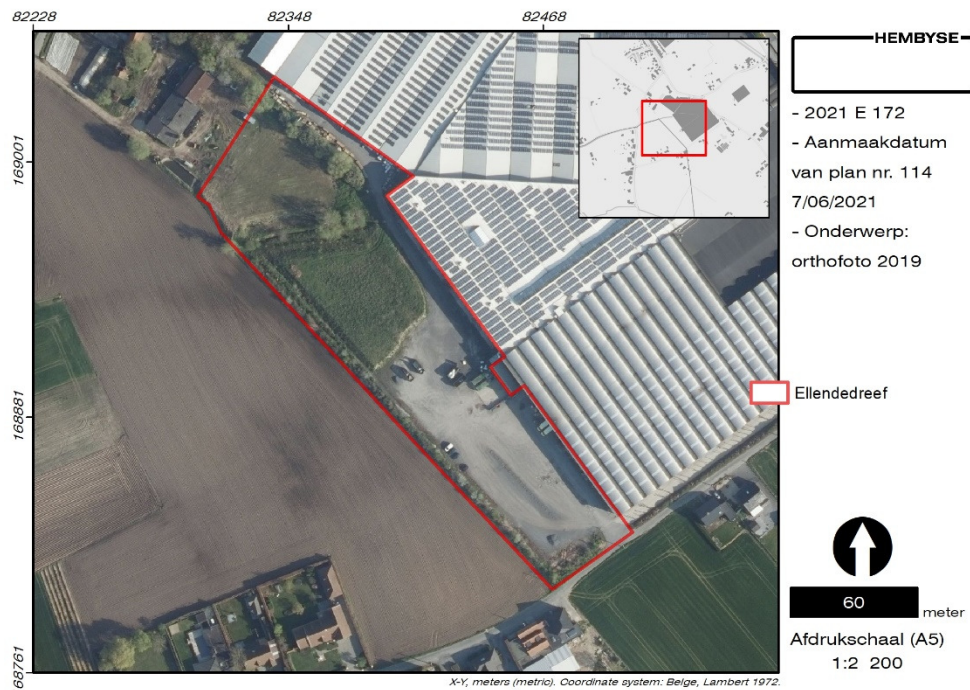
ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Tussen 2007 en 2012 wordt de zuidelijke verharding aanzienlijk uitgebreid en wordt ook de infrastructuur van de interieurwinkel verbouwd. Dit resulteert in een ophoging aan weerszijden van de beek.

¹⁴ Deze informatie werd verstrekt door de architect. Het is eerder logisch dat de teelaarde is afgegraven en verkocht en dat de ophoging bestaat uit grond die niet kosteloos kon worden afgevoerd, bijvoorbeeld vervuilde grond, grond met puin, bouwstof, ...

5.3.13 Orthofoto uit 2019

Het gebied wijzigt niet meer sinds 2012. Er is enkel een verruigde vegetatie.

Figuur 39. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2019.

68

Dit is ook de situatie die tijdens het plaatsbezoek is aangetroffen. De meest recente orthofoto is dan ook gebruikt om de route van dit plaatsbezoek te duiden (cf. supra, §Plaatsbezoek).

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied wijzigt niet meer sinds 2012. Er zijn dus geen bijkomende bodemverstoringen in het gebied tot op vandaag.

6 Dataset en waardering

6.1 Bestaande data

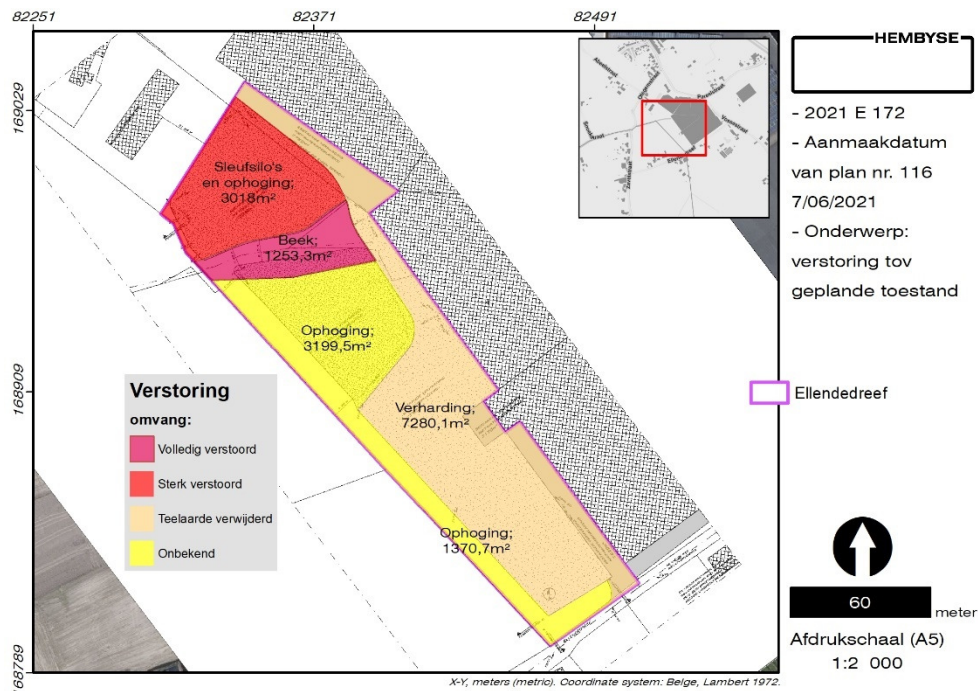
Het archeologietraject bestaat uit een aantal onderzoeksmethodes, waarvan is afgewogen of deze “mogelijk” (uitvoerbaar), “nuttig” (archeologisch relevant), “schadelijk” (schadelijk voor het archeologisch bodemarchief) en noodzakelijk (noodzakelijk voor de waardering van het archeologisch kennispotentieel) zijn.

Op basis van het uitgevoerde traject kunnen de reeds toegepaste methodes worden getoetst.

Bureauonderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☒	☒	☐	☒	☐

toelichting

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied bestaat uit een groot deel verharding (die niet gewijzigd wordt) en een ophoging aan weerszijden van een recent geherprofileerde beek. Ter hoogte van deze ophoging wordt een nieuwe verharding (parking) voorzien. Er zijn geen diepe bodemingrepen gepland. In het noordelijke deel van deze ophoging is op basis van het historisch kaartmateriaal een verstoring door sleufsilos aanwezig. Op die manier is er 3200m² van het onderzoeksgebied waar nu een ophoging aanwezig is en waarvan niet gekend is wat de onderliggende bodemverstoring is. Gezien het gaat om een relatief beperkte oppervlakte en er geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren én er bovendien in de omgeving nog geen archeologische sporen, structuren en sites gekend zijn, is de kans dat archeologische sporen en structuren in een ruimere context geplaatst kunnen worden zeer gering.

Figuur 40. Aanduiding van de geplande bodemingrepen ten opzichte van de gekende verstoringen.

Dit leidt tot de vraag: zijn deze methodes voldoende zodat een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de eventueel reeds gekende archeologische sporen mogelijk zijn ?

70

Antwoord: JA ☒ NEE ☐

Indien de dataset volledig is, kan deze aan de geplande werken worden getoetst en kan een beslissing genomen worden over de impact van de geplande werken.

Indien de dataset onvolledig is, worden in de volgende hoofdstukken verdere maatregelen getoetst.

6.2 Ontbrekende data

Indien de dataset onvolledig is, dient een afweging te worden gemaakt van mogelijke onderzoeksmethoden om de dataset te vervolledigen. Dit is dezelfde afweging als van de reeds toegepaste onderzoeksmethoden:

Controleboringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Controleboringen zouden enkel in de ophogingen kunnen worden gezet, indien deze bestaan uit zuivere grond (zonder puin). De kans is echter groot dat het gaat om materiaal van herbouw of sloop uit een deel van de interieurwinkel.

Geofysisch onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

De enige vraagstelling zou de dikte van de antropogene ophoging zijn. Deze vraag kan ook op een andere wijze (DHM) beantwoord worden.

71

Landschappelijke boringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Het terrein is gedeeltelijk verhard en gedeeltelijk opgehoogd.

Prospectie met ingreep in de bodem ifv sporensites (proefsleuven, proefputten)	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Dit is niet mogelijk en de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische grondsporen is zeer gering.

Vlakdekkende opgraving	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Deze onderzoeksmethode heeft op basis van de bestaande dataset geen zin.

Indien één of meerdere onderzoeksmethodes **noodzakelijk** zijn voor het vervullen van de archeologische dataset, worden deze in het programma van maatregelen besproken.

Te nemen maatregelen:	JA	☐	NEE	☒
--------------------------	----	--------------------------	-----	-------------------------------------

Korte omschrijving:

VRIJGAVE VAN HET TERREIN.

Er zijn enkele duidelijke aanwijzingen voor de afwezigheid van archeologische sporen en structuren:

- Het onderzoeksgebied bestaat uit antropogene gronden, deze zijn een ophoging en een bestaande verharding.

6.3 Waardering

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de archeologische sporen mogelijk is, kan ook een waardering van de site worden gedaan.

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel niet mogelijk is (onvoldoende data), dient de waardering te worden uitgesteld tot de dataset vervolledigd is.

Indien de site geen archeologisch kennispotentieel of potentieel op aanzienlijke archeologische kenniswinst bevat (door een totaal gebrek aan archeologische sporen en structuren), dan is de waarde van de site vanuit archeologisch standpunt uiteraard nul. Indien de site een aantal sporen en structuren bevat, dient het potentieel aan archeologische kenniswinst/kennisvermeerdering afgewogen te worden aan zowel de geplande werken als de maatschappelijke en economische investering die noodzakelijk is voor het bewaren van het archeologisch kennispotentieel.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

1. Bevat het onderzoeksgebied archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites ?

Het onderzoek bevat met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen archeologische sporen, structuren of sites.

2. Zo ja: Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

Niet van toepassing, het onderzoeksgebied heeft geen archeologische waarde.

7 Literatuuroverzicht

7.1 Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: *Arbeiderswoning* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/81763> (Geraadpleegd op 04-06-2021).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Bogemans F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

74

De Raymaeker A., 2016. *Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Klijtberg te Vichte*, Studiebureau Archeologie bvba, Kessel-Lo.

De Smaele B. & Pieters H., 2019. *Nota van de prospectie met ingreep in de bodem voor een verkavelingsproject aan de Dompelhoekstraat 18 te Wetteren, Ten Ede*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 48, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2020. *Archeologienota naar aanleiding van de uitrustingswerken voor de verkaveling aan de Gitsestraat te Roeselare*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 106, Gent.

Gysseling M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Sys C., 1973. *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Anzegem 84 W*, Centrum voor Bodemkartering, Brussel.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Laere E., 2020. *Archeologienota Anzegem, Ingooigemstraat*, BAAC Vlaanderen Rapport 1285, Gent.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

VMM, 2008. *Grondwater in Vlaanderen: het Centraal Vlaams Systeem*, Vlaamse Milieumaatschappij, Aalst.

7.2 Online bronnen

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>

www.geologievannederland.nl

8 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.....	11
Figuur 2. Inplantingsplan ontworpen toestand.	12
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.	14
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.....	15
Figuur 5. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto.....	16
Figuur 6. Zicht op het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied, genomen van op de ophoging.	17
Figuur 7. Zicht op de plaats waar de beek overgaat in het belendende akkerland, waar de beek ingebuisd is. Bemerk de ophoging.....	17
Figuur 8. Zicht op de overgang van de talud en de hofstede ten noorden van het onderzoeksgebied.	18
Figuur 9. Situering van het onderzoeksgebied op de traditionele landschappenkaart.....	23
Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de geklasseerde waterlopen en de van nature overstroombare gebieden.	24
Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.	26
Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.	27
Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVI, DTM 1m.	28
Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m (boven) met aanduiding van het hoogteprofiel. Onder: hoogteprofiel zuidoost-noordwest.....	29
Figuur 15. Situering van het onderzoeksgebied op de skyview hillshade.	31
Figuur 16. Situering van het onderzoeksgebied op de potentieële bodemerosiekaart.	33
Figuur 17. Situering van het onderzoeksgebied op de afgeleide erosiegevoeligheidskaart.....	34
Figuur 18. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de fysische systeemeenheden van Vlaanderen.	37
Figuur 19. Geologisch 3D-model van het onderzoeksgebied.	38

Figuur 20. Situering van het onderzoeksgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).....	39
Figuur 21. Situering van het onderzoeksgebied op de quartair geologische kaart.	40
Figuur 22. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).....	41
Figuur 23. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.	44
Figuur 24. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.	46
Figuur 25. Situering van de archeologische indicatoren binnen en rond het onderzoeksgebied.	50
Figuur 26. Situering van de gekarteerde bekrachtigde archeologienota's rondom het onderzoeksgebied.	52
Figuur 27. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Villaret.	54
Figuur 28. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.....	55
Figuur 29. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp.	56
Figuur 30. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.	57
Figuur 31. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.	58
Figuur 32. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.....	59
Figuur 33. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1969.....	60
Figuur 34. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971	61
Figuur 35. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1990. Onder: de nog resterende sleufsilos ten noorden van het huidige onderzoeksgebied.	63
Figuur 36. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.	65
Figuur 37. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2007.	66
Figuur 38. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2012.	67
Figuur 39. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2019.	68
Figuur 40. Aanduiding van de geplande bodemingrepen ten opzichte van de gekende verstoringen.....	70

<i>Hembyse Archeologie is een handelsnaam van de in 2017 opgerichte vennootschap Hembyse BV.</i>	
Maatschappelijke zetel:	<i>Vogelhoekstraat 25A, 9050 Gentbrugge</i>
BTW:	<i>BE 0677.720.687</i>
IBAN:	<i>BE25890214307282</i>
BIC:	<i>VDSP BE 91</i>
Telefoon:	<i>0032 472 89 97 66</i>
E-mail:	<i>info@hembyse.net</i>
Website:	<i>www.hembyse.net</i>
Sociale media:	<i>https://www.facebook.com/HembyseArcheologie/</i>